R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K DANES-PICTA.COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

JAWNE
Egz. Nr 1

płk dypl. mgr Michał REZIECKI
ppłk dypl. mgr Lech RUTKOWSKI

Temat: OGÓLNE WIADOMOŚCI O PRZYGOTOWANIU I PROWADZENIU ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH Z PODODDZIAŁAMI I ODDZIAŁAMI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

(Skrypt)

PL 18201
A 4085 2
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid.

WARSZAWA LISTOPAD 1971

Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Centimetres Inches
DANES-PICTA.COM

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

JAWNE
[redacted]
Egz. Nr 1

płk dypl. mgr Michał REZIECKI
ppłk dypl. mgr Lech RUTKOWSKI

Temat: OGÓLNE WIADOMOŚCI O PRZYGOTOWANIU I PROWADZENIU ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH Z PODODDZIAŁAMI I ODDZIAŁAMI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

(Skrypt)

P/18201
A/40852
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Dzieła Literatur Specjalnych
Nr ewid.

WARSZAWA LISTOPAD 1971

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 65 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

JAWNE

[redacted]

Egz.nr 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Płk dypl. mgr Michał REZIECKI
Ppłk dypl. mgr Lech RUTKOWSKI

TEMAT: "OGÓLNE WIADOMOŚCI O PRZYGOTOWANIU I PROWADZENIU ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH Z PODODDZIAŁAMI I ODDZIAŁAMI WOJSK INŻYNIERYJNYCH"

/S k r y p t/

18201

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. 40852

W A R S Z A W A LISTOPAD 1971 r.

SPIS TREŚCI

Str.

WSTĘP 5

I. OGÓLNE WIADOMOŚCI O ĆWICZENIACH TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH 7

II. OGÓLNE ZASADY OPRACOWANIA ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH 12

2.1. Obowiązki dowódcy /kierownika ćwiczenia/ w zakresie opracowania ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych 12

2.2. Czynności wstępne autora ćwiczenia /zespołu autorskiego/ 15

2.3. Opracowanie zamiaru taktyczno-inżynieryjnego ćwiczenia 18

2.4. Opracowanie planu przeprowadzenia ćwiczenia. . 19

2.5. Opracowanie założenia 20

III. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH 22

3.1. Ustalenie składu aparatu kierowniczo-rozjemczego 23

3.2. Opracowanie rozkazu organizacyjnego lub wskazówek organizacyjnych 24

3.3. Organizacja materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia ćwiczeń 25

3.4. Organizacja dowodzenia i łączności 26

3.5. Organizacja pozoracji pola walki i urządzenie rejonu ćwiczeń 27

3.6. Przygotowanie aparatu kierowniczo-rozjemczego i ćwiczących pododdziałów /oddziałów/ 30

3.7. Zabezpieczenie partyjno-polityczne przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych 32

IV. OGÓLNE ZASADY PROWADZENIA ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH 35

4.1. Kierowanie przebiegiem ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego 35

4.2. Omówienie ćwiczenia 40

V. ZAKOŃCZENIE 42

BIBLIOGRAFIA 43

ZAŁĄCZNIKI:

1. Etapy szkolenia wojsk inżynieryjnych.
2. Kolejność pracy kierownika - autora ćwiczenia w zakresie opracowywania i przygotowania ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego.
3. Schematyczny układ treści oraz kolejność opracowywania planu przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego.
4. Przykład rozkazu organizacyjnego.
5. Przykład wskazówek organizacyjnych do przeprowadzenia ćwiczenia.
6. Przykład planu przeprowadzenia rekonesansu do ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego.
7. Przykład planu pozoracji.
8. Przykład opracowania części tytułowej planu przeprowadzenia ćwiczenia.
9. Przykład planu omówienia.

WSTĘP

Spośród wielu czynników, które składają się na siłę i gotowość bojową każdej armii, na szczególne podkreślenie zasługuje poziom wyszkolenia bojowego wojsk i jego morale. Jedną z zasadniczych form szkolenia bojowego wojsk i utrzymywania przez nie wysokiej gotowości bojowej są różnego rodzaju ćwiczenia. W wojskach inżynieryjnych powszechnie stosowaną formą szkolenia pododdziałów i oddziałów są ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne. W ramach tych ćwiczeń przerabia się kompleks zagadnień z zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych wojsk w warunkach maksymalnie przybliżonych do tych jakie mogą wystąpić na przyszłym polu walki i bitwy. Dlatego też ćwiczenia te odgrywają istotną rolę zarówno w szkoleniu kadry jak i pododdziałów i oddziałów w zakresie kształtowania umiejętności fachowych oraz w utrwalaniu pożądanych u żołnierzy cech moralnych i psychicznych. Ćwiczenia te prowadzi się zarówno w warunkach garnizonowych jak i na poligonach. Rozmach ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych jest uzależniony przede wszystkim od szczebla ćwiczącego pododdziału /oddziału/, limitu przydzielonych kilometrów na pojazdy mechaniczne i motogodziny na maszyny inżynieryjne oraz warunków terenowych niezbędnych dla konkretnego tematu ćwiczenia. Efekt ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych zależy jednak również w dużej mierze od umiejętności organizacyjnych i metodycznych kadry dowódczej. W tym celu w niniejszym skrypcie przedstawiamy oficerom słuchaczom ogólne zasady opracowywania, organizacji i prowadzenia ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych z pododdziałami i oddziałami wojsk inżynieryjnych.

I. OGÓLNE WIADOMOŚCI O ĆWICZENIACH TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH

Podstawowym celem szkolenia pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych jest przygotowanie ich do sprawnego wykonywania przypadających im w udziale na polu walki zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych. Poziom wyszkolenia pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych zależy między innymi również w dużym stopniu od umiejętności doboru przez kompetentnych dowódców właściwych form organizacyjnych, metod i środków szkolenia.

Zasadniczą formą organizacyjną szkolenia taktycznego pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych są ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne, które stanowią kolejny wyższy stopień w przygotowaniu ich do głównego etapu taktycznego szkolenia - do wspólnych ćwiczeń z wojskami[x/].

Celem ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych jest doskonalenie i zgrywanie pododdziałów i oddziałów w kompleksowym wykonywaniu zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych wojsk w różnych sytuacjach taktyczno-operacyjnych oraz w trudnych warunkach terenowych i meteorologicznych. Ponadto celem ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych jest także kształtowanie u wszystkich żołnierzy inicjatywy, pomysłowości i sprytu bojowego jako niezbędnych czynników dla pomyślnego wykonania zadań bojowych w każdej sytuacji. W związku z tym ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne prowadzi się na bazie tła taktycznego z szeroko uwzględnioną sytuacją inżynieryjną. Stąd też ćwiczenia te są nie tylko wyższą formą szkolenia pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych ale stanowią jednocześnie skuteczną i ciekawą formę szkolenia ich dowódców i sztabów /bsap, ppont, ABSap/ w zakresie planowania, organizacji i realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych wojsk na współczesnym polu walki. W czasie ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych doskonali się umiejętności organizacyjno-dowódcze kadry w dowodzeniu pododdziałami /oddziałami/ oraz zgrywa się zespoły i pododdziały we

- - - - -

x/ Etapy szkolenia wojsk inż. oraz podział ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych przedstawiono w załączniku nr 1.

wspólnym wykonaniu zadań zabezpieczenia inżynieryjnego w różnych rodzajach działań bojowych wojsk. W ćwiczeniach od szczebla kompanii wzwyż szczególny nacisk kładzie się na zgrywanie pododdziałów różnych specjalności oraz na współdziałanie z pododdziałami wzmocnienia w kompleksowym wykonaniu różnych prac zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych.

Sens ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego polega na tym, że dowódcy, sztaby i pododdziały /oddziały/ wojsk inżynieryjnych szkolą się równocześnie w oparciu o jeden temat i wspólną sytuację taktyczno-inżynieryjną. Podstawową metodę szkolenia pododdziałów /oddziałów/ liniowych w ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych stanowi praktyczne wykonanie zadań zabezpieczenia inżynieryjnego w warunkach maksymalnie zbliżonych do rzeczywistych jakie mogą wystąpić na polu walki. Polega ono na tym, że ćwiczący dowódca pododdziału /oddziału/ otrzymuje do wykonania konkretne zadanie, które musi wykonać praktycznie własnymi siłami i środkami, według własnej decyzji i w czasie określonym obowiązującymi normami. W pododdziałach szkolnych lub na kursach instruktorsko-metodycznych kadry oficerskiej ma zastosowanie również metoda zajęcia grupowego z przejściem do praktycznego wykonania.

Aby w ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych można było w całej pełni przedstawić warunki współczesnego pola walki powinny być one z zasady prowadzone,począwszy od szczebla kompanii,jako całodobowe, w różnych porach roku i na terenie nieznanym dla ćwiczących pododdziałów /oddziałów/ oraz ich dowódców.

Zgodnie z obowiązującym programem szkolenia pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych rozróżnia się w zależności od zakładanych celów szkoleniowych ćwiczenia taktyczno-inżynieryjno-programowe i sprawdzające. Ćwiczenia te w określonych warunkach na polecenie wyższych przełożonych mogą mieć ponadto charakter ćwiczeń pokazowych lub eksperymentalnych /doświadczalnych/.

Według organizacji wojsk ćwiczenia te mogą być prowadzone na szczeblu taktycznym lub operacyjnym. Na szczeblu taktycznym rozróżnia się ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne:

plutonowe, kompanijne i batalionowe. Ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne na szczeblu plutonu prowadzi się tylko i wyłącznie w plutonach specjalistycznych tzn. plutonach inżynieryjno-drogowych i w plutonach minowania i niszczeń. Na szczeblu operacyjnym ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne prowadzi się od pułku pontonowego wzwyż. Ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne z pułkiem pontonowym /lub brygadą [illegible] saperów/ mają podobny przebieg jak ćwiczenia na szczeblu batalionu, lecz z zasady prowadzone są przez oficerów Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych OW, a nawet Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych MON. Ponadto mają one znacznie większy zasięg w terenie od 100-300 km i trwają od 3 do 5 dni.

W zależności od szczebla dowodzenia i ilości faktycznych ćwiczących stron dzielimy je na jedno- i dwustronne, a ponadto począwszy od szczebla batalionu wzwyż na jedno- i dwuszczeblowe. Jednostronnym ćwiczeniem taktyczno-inżynieryjnym nazywamy takie ćwiczenie, w którym realnie działają /szkolą się/ wojska tylko jednej strony, natomiast działania drugiej strony /przeciwnika/ pozorowane są działaniem pododdziału pozorującego wyposażonego w tym celu w odpowiednie środki ogniowe i minerskie. Pododdział ten dokonuje minowania i niszczeń obiektów komunikacyjnych oraz pozoruje ogień własnej artylerii, uderzeń lotnictwa i broni jądrowej.

Kierując się zakresem przerabianego tematu, ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne możemy ponadto dzielić na epizodyczne i kompleksowe. Dotychczas w praktyce szkoleniowej pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych z reguły prowadzono jednostronne ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne z pozorowanym nieprzyjacielem. Tylko w niektórych wypadkach gdy działanie nieprzyjaciela można było zastąpić działaniem drugiego pododdziału to wówczas organizowano i prowadzono dwustronne ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne[x/]. W czasie takich ćwiczeń obie /przeciwstawne/ strony przerabiają różne tematy. Ćwiczącym stronom nadaje się umowne oznaczenia i z zasady występują oni jako "Wschodni" i "Zachodni" lub "czerowni" i "niebiescy". Dla uniknięcia nieporozumień w czasie ćwiczenia

- - - - - -

x/ Obecnie zgodnie z wydanymi wytycznymi do szkolenia wojsk zaleca się przede wszystkim prowadzenie ćwiczeń dwustronnych.

stan osobowy jednej strony nosi na hełmach lub na rękawach umundurowania opaski koloru czerwonego a drugiej strony koloru niebieskiego.

Na ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne należy wyprowadzać pododdziały i oddziały wojsk inżynieryjnych w ich pełnym składzie z etatowym uzbrojeniem, sprzętem i wyposażeniem. W każdych warunkach bez względu na szczebel ćwiczącego pododdziału /oddziału/ i temat ćwiczenia, należy w ich trakcie przerabiać praktycznie zagadnienia dotyczące prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu, przedsięwzięć OPLot i OPBMaR, rozwijania urządzeń tyłowych występujących na szczeblu ćwiczącego pododdziału /oddziału/ i pozostałych przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego[x/].

Opracowując w szczegółach tematykę nakazanych konkretnych ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych w każdej jednostce wojsk inżynieryjnych należy brać pod uwagę, że powinna być ona ściśle powiązana z wymogami w zakresie jej gotowości bojowej, z przygotowaniem do natychmiastowego "dzisiejszej nocy" podjęcia oczekujących ją zadań bojowych. Stąd konkretna, rzetelna i w pełni użyteczna treść ćwiczenia powinna być ustalona stosownie do jej przeznaczenia bojowego i wypływać z konkretnej rzeczowej analizy przewidywanych dla jednostek zadań bojowych /analiza zadania/ oraz szczegółowej oceny warunków ich wykonania /ocena położenia/ przy uwzględnieniu następujących obowiązujących postulatów:

- gotowość do podjęcia działania "dzisiejszą nocą", wymaga gotowości do efektywnego i optymalnego zadziałania posiadanymi w wyposażeniu środkami oraz możliwymi do pozyskania na ewentualnym terenie działań;
- szczegóły ćwiczenia powinny bazować na wszechstronnym poznaniu teatru działań wojennych /warunki terenowe, zasoby miejscowe, w miarę możliwości także wiadomości o ewentualnym zdobycznym sprzęcie nieprzyjaciela/.

- - - - - -

x/ Ćwiczenie taktyczno-inżynieryjne stanowi również pośrednio sprawdzian praktycznych umiejętności stosowania na polu walki ogólnych zasad zabezpieczenia bojowego działań oddziału w konkretnych sytuacjach i przy użyciu etatowych sił i środków.

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA DZ. I ... Nr ewid. ...

Ponadto należy podkreślić, że w trakcie ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych należy wdrażać u szkolonych nawyki do trudów życia, jakie mogą wystąpić na współczesnym polu walki, jak np.:

- nieregularność spożywania posiłków lub też otrzymywanie z góry na cały czas ćwiczeń suchego prowiantu z koniecznością regulacji spożycia wg woli ćwiczących;
- przydzielanie prowiantu, który nie nadaje się w stanie surowym do spożycia;
- stawianie ćwiczącym zadań do wykonania przy pomocy miejscowego sprzętu lub materiałów /zdobycznego sprzętu/
- biwakowanie w warunkach zimowych bez namiotów itp.

W celu nadania ćwiczeniom właściwej rangi oraz dla osiągnięcia najlepszych efektów szkoleniowych są one organizowane i prowadzone przez kolejnych wyższych przełożonych ćwiczących pododdziałów /oddziałów/ i tak z[x/]:

- plutonami saperów prowadzą je dowódcy kompanii;
- kompaniami saperów /pz, pcz/ prowadzą je szefowie saperów pułku;
- kompaniami wchodzącymi w skład batalionów prowadzą je właściwi dowódcy batalionów;
- batalionami wchodzącymi w skład pułku /brygady/ prowadzą dowódcy pułków /brygad/ i ich zastępcy ds. liniowych;
- batalionami dywizyjnymi prowadzą je szefowie saperów dywizji;
- pułkami pontonowymi prowadzą oficerowie Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych OW.

W ścisłym związku ze szczeblem ćwiczącego pododdziału /oddziału/ pozostaje opracowanie dokumentacji niezbędnej do przygotowania i sprawnego przeprowadzenia ćwiczenia.

- - - - - -

x/ Doraźnie ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne np. pokazowe lub instruktorsko-metodyczne mogą też prowadzić wyżsi przełożeni w ramach różnego rodzaju kursów szkoleniowych organizowanych dla kadry zawodowej wojsk inżynieryjnych.

II. OGÓLNE ZASADY OPRACOWANIA ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH

Dla przeprowadzenia ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych z pododdziałami i oddziałami należy opracować niezbędną dokumentację oraz odpowiednio przygotować wyznaczone do udziału w ćwiczeniach pododdziały i oddziały, pododdział pozoracji /jeśli występuje w ćwiczeniu/ oraz rejon planowanych ćwiczeń.

Od dobrego przygotowania do tych ćwiczeń kierownictwa ćwiczenia, dowódców pododdziałów /oddziałów/ oraz realności opracowanej dokumentacji i właściwego ich przebiegu zależy w poważnym stopniu osiągnięcie założonych celów szkoleniowych i wyników wyszkolenia.

Tematyka ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych pododdziałów /oddziałów/ podana jest w programach szkolenia obowiązujących w danym roku szkoleniowym. Ponadto ćwiczenia na szczeblu batalionu ujęte są w aktualnych planach szkolenia pułków pontonowych, brygad saperów oraz ZT ogólnowojskowych /dla dywizyjnego batalionu saperów/. W planach tych na podstawie wytycznych Szefostwa Wojsk Inż. OW wymienia się tematykę ćwiczeń oraz rejony i orientacyjne terminy ich przeprowadzenia, a niekiedy nawet wskazówki organizacyjne.

2.1. Obowiązki dowódcy /kierownika ćwiczenia/ w zakresie opracowania ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych

Dowódca odpowiedzialny za organizację i przeprowadzenie określonego ćwiczenia jest zwykle kierownikiem ćwiczenia lub też w niektórych sytuacjach może wyznaczyć na kierownika ćwiczenia swego szefa sztabu[x/]. Ogólne kierownictwo nad opracowaniem i organizacją danego ćwiczenia, w zależności od szczebla dowodzenia, powierza się:

- dowódcy kompanii saperów pułku - ćwiczenia na szczeblu plutonu saperów /plutonu specjalistycznego/;
- szefowi saperów pułku - ćwiczenia na szczeblu kompanii saperów;
- dowódcy batalionu saperów - ćwiczenia w którym biorą udział 1-2 pododdziały batalionu saperów;

---

x/ W pułku pontonowym i BSap funkcję kierownika ćwiczenia powierza się często zastępcy dowódcy ds. liniowych.

- szefowi saperów dywizji - ćwiczenia na szczeblu batalionu saperów. Z batalionami wchodzącymi w skład pułku pontonowego /brygady saperów/ ćwiczenie prowadzą dowódcy pułków /brygad / lub ich zastępcy ds. liniowych.

Począwszy od szczebla pułku pontonowego może być powołany dla opracowania ćwiczenia zespół autorski w składzie 2-3 oficerów najczęściej w jego skład mogą wchodzić: zastępca dowódcy pułku ds. liniowych /szef sztabu pułku/ i 1-2 oficerów sztabu pułku. Powołując zespół autorski należy zawsze podać, kto jest kierownikiem ćwiczenia, a zarazem odpowiedzialnym za pracę zespołu autorskiego.

Dla zachowania w tajemnicy treści lub szczegółów ćwiczenia /np. dla ćwiczeń kontrolnych, sprawdzających/ wyższy przełożony może przejąć na siebie funkcję autora ćwiczenia i samodzielnie opracować ćwiczenie.

W każdych warunkach przed przystąpieniem do opracowania i organizacji ćwiczenia dowódca /kierownik ćwiczenia/ powinien uświadomić sobie treść i cel tematu ćwiczenia[x/], przeanalizować konkretne warunki terenowe, możliwości materiałowego zabezpieczenia oraz zastanowić się nad stroną organizacyjną ćwiczenia. Dokładne zrozumienie treści tematu, zasadniczego celu ćwiczenia, pozwala dowódcy na uzmysłowienie sobie tego co w danym ćwiczeniu jest najistotniejsze oraz jakie warunki muszą być spełnione, aby w zamierzonym ćwiczeniu osiągnąć zasadniczy cel.

Szczegółowe przeanalizowanie konkretnych możliwości materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia /limity km, mtg, ilość środków pozoracji/ oraz lokalnych warunków terenowych, sprzyja ustaleniu realnych, szczegółowych celów i zagadnień szkoleniowych, jak też właściwego ustawienia w tych warunkach strony organizacyjnej ćwiczenia.

Ustalając zasadnicze zagadnienia szkoleniowe autor ćwiczenia powinien mieć na uwadze, że żadne ćwiczenie nie może obejmować wszystkich możliwych zagadnień szkoleniowych

- - - - - -

x/ Temat, cel i zagadnienia szkoleniowe ćwiczenia ustala się na podstawie programu szkolenia. Gdy cel nie został sprecyzowany w programie, ustala go kompetentny dowódca.

związanych z określonym tematem. Poza tym należy ustalić czy zagadnienia te były już przerobione w ramach szkolenia technicznego indywidualnego, drużyny lub plutonu itp. oraz w jakim stopniu zostały one opanowane przez szkolonych. Po takiej analizie można dopiero skonkretyzować zagadnienia, które należy w danym ćwiczeniu obowiązkowo przerobić, mając też na uwadze, aby wybrane zagadnienia stanowiły pewną całość i były rozszerzeniem poprzednich.

Po dokonaniu tych czynności - dowódca jako kierownik ćwiczenia może przystąpić do dalszych czynności nad opracowaniem ćwiczenia osobiście bądź też może wyznaczyć autora ćwiczenia /zespół autorski/ któremu obowiązany jest jednak wydać szczegółowe wytyczne określające ogólny kierunek pracy[x/].

W wytycznych przełożony powinien określić taktyczną koncepcję ćwiczenia, zasadnicze cele i zagadnienia szkoleniowe oraz siły i środki jakie mogą być użyte w ćwiczeniu. Może też podać rejon ćwiczenia lub organizacyjną koncepcję ćwiczenia. Treść wytycznych będzie zawsze zależna od konkretnych warunków szkoleniowych oraz od stopnia przygotowania /doświadczenia/ autora do opracowania ćwiczenia.

Następną czynnością kierownika ćwiczenia lub na podstawie otrzymanych wytycznych - autora /zespołu autorskiego/ ćwiczenia jest sporządzenie planu przygotowania ćwiczenia[xx/], którego treść nie jest stała, jednak może ujmować następujące zagadnienia:

- termin opracowania dokumentacji ćwiczenia;
- terminy przygotowania wyznaczonych do ćwiczenia pododdziałów, kierownictwa ćwiczenia, rozjemców, a także pododdziałów zabezpieczających ćwiczenie /to ostatnie dotyczy bat. saperów/;
- termin rozpoznania /rekonesansu/ rejonu ćwiczenia;

- - - - - -

x/ Kolejność pracy kierownika - autora ćwiczenia przedstawia załącznik nr 2.

xx/ Plan przygotowania ćwiczenia opracowuje się od szczebla batalionu saperów wzwyż. Na niższych szczeblach autor ćwiczenia robi sobie notatki wg uznania w planie pracy osobistej.

- termin przygotowania pododdziału pozoracji pola walki oraz przygotowania rejonu /miejsca/ przyszłych ćwiczeń[x/];

- termin i sposób materiałowego zaopatrzenia pododdziałów wyznaczonych do udziału w ćwiczeniu;

- terminy sprawdzenia stopnia przygotowania pododdziałów i sprzętu do ćwiczenia.

Treść poszczególnych przedsięwzięć organizacyjnych dobiera się odpowiednio do rodzaju i charakteru ćwiczenia oraz dostosowuje się do konkretnych potrzeb.

Plan przygotowania ćwiczenia zatwierdza przełożony kierownika ćwiczenia. Na podstawie tego planu, szef sztabu bsap /ppont, BSap/ lub szef saperów dywizji - kierownicy ćwiczeń wydają niezbędne zarządzenia.

2. Czynności wstępne autora ćwiczenia /zespołu autorskiego/

Podstawę do pracy dla autora /zespołu autorskiego/ przy opracowaniu konkretnego ćwiczenia stanowią:

- obowiązujące programy i plany szkolenia oraz regulaminy i instrukcje;

- wytyczne przełożonego;

- możliwości w zakresie warunków materiałowego zaopatrzenia, technicznego zabezpieczenia oraz organizacji ćwiczenia.

Na wstępie autor /zespół autorski/ zobowiązany jest przeanalizować wytyczne przełożonego do opracowania ćwiczenia. W czasie analizy wytycznych należy uzmysłowić sobie treść tematu ćwiczenia i celu ćwiczenia tzn. czy to ma być na przykład ćwiczenie programowe, kontrolne lub pokazowe.

Ponadto należy zastanowić się nad tym, jakie sprawy organizacyjne zostały rozstrzygnięte w wytycznych przełożonego, a jakie trzeba jeszcze rozwiązać samodzielnie.

---

x/ Z zasady dowódca wyższego szczebla powinien uzgodnić czas ćwiczenia i rejon, gdy na nim odbywają ćwiczenia również inne jednostki. Czas przerwy w żegludze na rzekach uzgadnia się bezpośrednio z Okręgowym Zarządem Dróg Wodnych lub poprzez Szefostwo Służby Komunikacji WP. Wykorzystanie dróg uzgadnia się z Rejonem Eksploatacji Dróg Publicznych, a w wypadku wysadzenia silnych ładunków materiału wybuchowego środki bezpieczeństwa dla ludności cywilnej uzgadnia się z lokalnymi organami władzy administracyjnej.

W wyniku tak przeprowadzonej pracy myślowej nad wytycznymi przełożonego należy wyciągnąć odpowiednie wnioski praktyczne, które z kolei pomogą ustalić dalszy tok pracy[x/] w zakresie koncepcji taktycznej i technicznej ćwiczenia.

Dalszą czynnością autora ćwiczenia /zespołu autorskiego/ jest dobranie i przestudiowanie odpowiedniej literatury - pomocy szkoleniowych do danego tematu. W pierwszym rzędzie należy brać pod uwagę obowiązujące do szkolenia wojsk programy i wytyczne do ich realizacji, regulaminy i instrukcje, a w końcu inne wydawnictwa, jak: Biuletyn Informacyjny Szt. Gen., Materiały Komitetu Operacyjno-Taktycznego Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych MON, Zeszyty naukowe ASG oraz czasopisma krajowe "Myśl Wojskowa", Przegląd Wojsk Lądowych i inne materiały.

Wśród tych materiałów należy zwrócić uwagę na ich aktualność i przydatność /powiązanie/ z tematem ćwiczenia. Warto też przestudiować literaturę omawiającą aktualne poglądy naszych potencjalnych przeciwników w sprawach zabezpieczenia inżynieryjnego oraz organizacji użycia, możliwości i działania ich wojsk inżynieryjnych w zabezpieczeniu inżynieryjnym.

Celowe jest również wyszukanie i dobranie odpowiednich pouczających przykładów z II wojny światowej, odnoszących się do tematu ćwiczenia. Zapoznanie z literaturą daje możność zorientowania się w aktualnych poglądach na dany temat oraz pozwala lepiej dobrać dodatkowe zagadnienia szkoleniowe dla danego tematu. Pomaga to również w sformułowaniu odpowiednich wniosków teoretycznych przy opracowywaniu części teoretycznej ćwiczenia, a z kolei przyczynić się może też do skonstruowania ciekawej i pouczającej sytuacji taktyczno-inżynieryjnej ćwiczenia.

W miarę studiowania materiałów i wymiany poglądów między sobą, zespół autorski kształtuje swoją koncepcję przebiegu całego ćwiczenia i wnosi ewentualnie poprawki do zagadnień szkoleniowych przyjętych na wstępie.

x/ Gdy ćwiczenie opracowuje zespół autorski, wówczas celowe jest sporządzenie planu pracy zespołu, w którym należy ująć zasadnicze czynności całego zespołu i poszczególnych członków oraz terminy ich realizacji.

W ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych organizowanych na szczeblu batalionu /pułku/ przyjmuje się cele ogólne dla całego oddziału, a poza tym szczegółowe cele i zagadnienia szkoleniowe dla dowództwa i sztabu oraz wszystkich pododdziałów, według ich specjalności.

W ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych dwustronnych należy ustalić cele i zagadnienia szkoleniowe oddzielnie dla obu stron ćwiczących /np. jeden pododdział może ćwiczyć inżynieryjne zabezpieczenie działań opóźniających a drugi zabezpieczenie drogowe w natarciu/.

Następnym etapem w pracy autora lub zespołu autorskiego przed przystąpieniem do opracowania koncepcji taktyczno-inżynieryjnej ćwiczenia jest przeprowadzenie rekonesansu wybranego z mapy rejonu.

Do przeprowadzenia rekonesansu autor ćwiczenia /lub osobiście sam kierownik ćwiczenia/ opracowuje plan rekonesansu[x/], w którym określa skład grupy rekonesansowej, punkty pracy i czas pracy na nich grupy, zagadnienia szkoleniowe do omówienia oraz inne czynności.

Rekonesans powinien obejmować następujące zagadnienia:

1. Wybór i uzgodnienie rejonów wyjściowych, ześrodkowania, określenie marszrut przegrupowania pododdziałów.
2. Określenie miejsc dogodnych do przeprawy wojsk, odcinków do minowania /rubieży rozwinięcia OZap/, miejsc bezpiecznych do wysadzania ładunków materiałów wybuchowych i wykonywania innych przedsięwzięć.
3. Ustalenie konkretnych miejsc,/rejonów/ i sposobów działania pododdziału pozorującego działanie nieprzyjaciela, rejonów zniszczeń, skażeń lub pożarów.
4. Wybór miejsc dogodnych dla urządzenia stanowisk dowodzenia lub punktów obserwacyjnych.
5. Określenie charakteru i zakresu prac inżynieryjnych związanych z przygotowaniem rejonu ćwiczenia oraz planowanych do wykonania podczas ćwiczenia.

- - - - - -

x/ Przykład opracowania planu przeprowadzenia rekonesansu przedstawia załącznik nr 6.

6. Ustalenie przedsięwzięć zabezpieczających bezpieczeństwo ćwiczących wojsk oraz związanych z zabezpieczeniem przejazdów kolejowych, dróg asfaltowych itp.

Przy wyborze rejonu ćwiczenia w czasie rekonesansu należy zwrócić również uwagę, aby teren:

- odpowiadał tematowi ćwiczenia;
- umożliwiał przerobienie zaplanowanych zagadnień szkoleniowych i użycie etatowego sprzętu;
- był trudny a także w miarę możliwości nieznany ćwiczącym;
- wykluczał możliwość zniszczenia zasiewów, plonów, dróg, wałów ochronnych i lasów;
- zapewniał maksimum bezpieczeństwa dla ludności cywilnej.

Po przeprowadzeniu rekonesansu i uzgodnieniu bezpośrednio w terenie sposobu przerobienia poszczególnych zagadnień szkoleniowych opracowuje się zamiar taktyczno-inżynieryjny ćwiczenia. Zamiar ten zatwierdza wyższy przełożony i dopiero po tym kierownik ćwiczenia /zespół autorski/ może przystąpić do opracowania pozostałej dokumentacji, w celu przygotowania pododdziałów /oddziałów/ rozjemców, pozoracji i sprzętu oraz do urządzenia rejonu do ćwiczeń.

2.3. Opracowanie zamiaru taktyczno-inżynieryjnego ćwiczenia

Zamiar taktyczno-inżynieryjny jest wstępem do opracowania planu przeprowadzenia ćwiczenia. Do ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych prowadzonych na szczeblu pułk - brygada opracowuje się tło operacyjne na mapie 1:100 000 lub 1:200 000 wraz z odpowiednią legendą objaśniającą myśl przewodnią ćwiczenia oraz dane dotyczące położenia operacyjnego i zamiaru stron. Natomiast w ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych prowadzone na szczeblu do batalionu włącznie opracowuje się zamiar taktyczno-inżynieryjny ćwiczenia na mapie w skali 1:50 000 lub 1:100 000.

W ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych prowadzonych na szczeblu plutonu specjalistycznego wystarcza plan-konspekt zawierający następujące dane: temat, cel, metodę, miejsce, czas przeprowadzenia ćwiczenia oraz zabezpieczenie

materiałowe i krótkie założenie taktyczne. W formie tabeli podaje się ponadto w konspekcie plan przebiegu zajęcia, w którym ujmuje się: zagadnienia szkoleniowe, czynności kierownika ćwiczenia oraz czynności ćwiczących drużyn oraz sygnały dowodzenia.

Zamiar taktyczno-inżynieryjny ćwiczenia powinien obejmować:

- położenie wyjściowe pododdziałów /oddziałów/ ogólnowojskowych własnych i nieprzyjaciela o jeden maksimum dwa szczeble wyżej od ćwiczących oddziałów i bardzo ogólny zamiar działania stron;
- położenie wyjściowe pododdziałów wojsk inżynieryjnych i elementów ugrupowania wojsk inżynieryjnych, pododdz. wyższego przełożonego oraz sąsiadów;
- zadania, rejony i terminy ich wykonania przez ćwiczące oddziały /pododdz./ wojsk inżynieryjnych oraz wyższego przełożonego i sąsiadów /decyzja inż. zabezpieczenia wyższego przełożonego/;
- strefy powstałych /zaplanowanych/ zniszczeń, skażeń promieniotwórczych lub chemicznych i inne;
- podział ćwiczenia na etapy oraz treść i czas ich trwania.

W zależności od tematu ćwiczenia i szczebla ćwiczącego pododdziału /oddziału/ mogą być również podane i inne zagadnienia. Jednak zawsze należy mieć na uwadze, aby wrysowana na mapę sytuacja taktyczna nie zaciemniała bardzo istotnej w tych ćwiczeniach sytuacji inżynieryjnej i w związku z tym na mapie należy pokazywać położenie tylko zasadniczych elementów ogólnowojskowych zarówno własnych jak i nieprzyjaciela.

Zamiar ćwiczenia zatwierdza się co najmniej na pięć dni przed ich rozpoczęciem.

2.4. Opracowanie planu przeprowadzenia ćwiczenia

Plan przeprowadzenia ćwiczenia jest zasadniczym dokumentem określającym sposób przeprowadzenia ćwiczenia, czynności ćwiczących, rozjemców, pozoracji oraz służy kierownikowi do przeprowadzenia ćwiczenia. Plan ten może być

sporządzony graficznie na mapie[x/] z załączeniem niektórych dokumentów tekstowych /z zasady na szczeblu kompanii i batalionu lub też pisemnie w formie tabeli/. Forma i treść pisemnego planu przeprowadzenia ćwiczenia zależy przede wszystkim od: rodzaju ćwiczenia, szczebla ćwiczącego pododdziału /oddziału/ oraz od ilości stron ćwiczących.

Plan przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego opracowany w formie tabeli składa się z części tytułowej i części zawierającej przebieg poszczególnych etapów ćwiczenia. Tytułowa część planu opracowania ćwiczenia może zawierać: nazwę planu, rodzaj i temat ćwiczenia, ogólne cele ćwiczenia, czas rozpoczęcia i zakończenia ćwiczenia, skład ćwiczących pododdziałów i inne niezbędne dane.

Drugą część planu przeprowadzenia ćwiczenia zestawia się wg etapów ćwiczenia. W ramach każdego etapu plan ten może zawierać:

- treść /nazwę etapu/;
- cele szkoleniowe etapu[xx/];
- zagadnienia szkoleniowe etapu;
- ogólne działanie stron;
- czas astronomiczny /przerobienia poszczególnych zagadnień/;
- czynności ćwiczących i pozoracji;
- kolejność i treść pracy kierownictwa oraz rozjemców w toku ćwiczenia /ponadto określa się w uwagach czas i miejsce wręczenia zarządzeń lub postawienia zadań czy też wysłuchania decyzji dowódców/.

W żadnym wypadku w planie przeprowadzenia ćwiczeń nie należy podawać proponowanych rozwiązań /decyzji/ ćwiczących.

2.5. Opracowanie założenia

Po opracowaniu i zatwierdzeniu planu przeprowadzenia ćwiczenia opracowuje się tzw. założenie taktyczne. Przy czym

---

x/ W tym wypadku na mapie z zamiarem taktyczno-inżynieryjnym ćwiczenia nanosi się również część tyłową planu przeprowadzenia ćwiczenia a drugą część organizacyjną załącza się do mapy. Przykład części tytułowej planu przepr.ćwicz. przedstawia zał. nr 8. Układ treści oraz kolejność opracowania planu przeprowadzenia ćwiczenia przedstawia zał.nr 3.

xx/ Od szczebla batalionu wzwyż podaje się cele szkoleniowe oddzielnie dla oficerów i dla pododdziałów.

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA DZ.I
IM. GEN. BRYG. K. ŚWIERCZEWSKIEGO
Nr ewid.

w ćwiczeniach dwustronnych opracowuje się oddzielne założenia dla każdej ze stron ćwiczących. Założenie taktyczne winno być tak opracowane, aby zapewniało szkolonym uzmysłowienie sobie warunków w jakich odbywać się będzie ćwiczenie. Stąd też powinno zawierać niezbędne dane wyjściowe o położeniu wojsk własnych i nieprzyjaciela /w tym i wojsk inżynieryjnych/. Założenie opracowuje się na podstawie położenia wyjściowego wojsk do ćwiczeń i stanowi ono dokument wprowadzający szkolonych w sytuację bojową. Założenie opracowuje się w formie pisemnej, może też być opracowane na mapie /kalce/.

Założenie należy redagować w krótki i zwięzły sposób w następujących rozdziałach:x/

- położenie ogólne /sytuacja ogólna/;
- położenie szczegółowe /sytuacja szczegółowa/;
- wiadomości dodatkowe /dane uzupełniające/;

W rozdziale "położenie ogólne" - podaje się krótko dotychczasowy przebieg działań wojsk własnych i nieprzyjaciela, ich obecne położenie oraz charakter przewidywanych działań o jeden - dwa szczeble wyżej od szczebla ćwiczącego.

W rozdziale tym podaje się też dane o sąsiadach a niekiedy dane o sytuacji w powietrzu, zawsze dane o skażeniach promieniotwórczych, chemicznych oraz inne dane.

Położenie ogólne ma stanowić tło na podstawie którego rozwiną się działania szczebla ćwiczącego.

W rozdziale "położenie szczegółowe" podaje się to samo co w "położeniu ogólnym" z dokładnością o jeden - dwa szczeble w dół. Szczegółowo należy tutaj podać położenie i działania pododdziału /oddziału/ szkolonego oraz zadania, rejony i czas ich wykonania.

Następnym rozdziałem są "wiadomości dodatkowe", gdzie podaje się wiadomości, które mają wpływ na właściwą ocenę położenia,np.: charakterystyka przeszkód wodnych,czas przeprawy w żegludze na rzekach, taktyczno-techniczne dane sprzętu stosowanego przez nieprzyjaciela, sposób materiałowo-technicznego zabezpieczenia i inne dane.

x/ Założenie do ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych organizowanych na szczeblu plutonu i kompanii saperów opracowuje się tylko w jednym krótkim rozdziale na mapie lub oddzielnie w planie - konspekcie.

W końcowej części założenia podaje się zadania do wykonania przez ćwiczący pododdział /oddział/.

III. OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH

Organizatorem ćwiczenia jest dowódca odpowiedzialny za szkolenie swoich podwładnych wraz ze swoim sztabem /od szczebla bsap wzwyż/ i pełni on zazwyczaj funkcję kierownika ćwiczenia. W niektórych wypadkach organizatorem i kierownikiem ćwiczenia mogą być też wyżsi przełożeni.

Zakres pracy organizatorów ćwiczenia będzie zależał od rodzaju ćwiczenia, szczebla dowodzenia i szeregu innych czynników np. czy w ćwiczeniach będzie aparat rozjemczy, czy nie, czas trwania ćwiczenia itp.

W każdych warunkach zakres czynności i prac związanych z organizacją ćwiczenia powinien być taki, aby zapewniał planowy i względnie bezpieczny przebieg ćwiczenia, a szkolonym umożliwiał wykazanie maksimum własnej inicjatywy i samodzielności.

Do najważniejszych przedsięwzięć w zakresie organizacji ćwiczenia należy zaliczyć:

- ustalenie składu aparatu kierowniczo-rozjemczego[x/] i ćwiczących;
- opracowanie rozkazu organizacyjnego /od batalionu saperów wzwyż/ lub wskazówek organizacyjnych;
- organizacja materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia;
- organizacja pozoracji pola walki i urządzenie rejonu ćwiczeń;
- organizacja dowodzenia i łączności;
- przygotowanie aparatu kierowniczo-rozjemczego i ćwiczących pododdziałów /oddziałów/.

Kolejność wykonania ww. prac organizacyjnych nie jest stała i zależy od doświadczenia osobistego orgnizatora ćwiczenia.

- - - - - -

x/ Na szczeblu pluton, kompania występuje tylko kierownik ćwiczenia.

3.1. Ustalenie składu aparatu kierowniczo-rozjemczego

Aparat kierowniczo-rozjemczy organizuje się do ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych od szczebla batalionu saperów wzwyż. Zadaniem jego jest zapewnienie sprawnego kierowania całokształtem przebiegu ćwiczenia[x/].

Skład aparatu kierowniczo-rozjemczego zależy między innymi od rodzaju ćwiczenia, szczebla ćwiczących pododdziałów oraz od realnych możliwości organizatorów ćwiczenia. Na szczeblu batalionu saperów skład aparatu kierowniczo-rozjemczego może wynosić 3–4 oficerów. Aparat kierowniczo-rozjemczy może składać się z:

- kierownictwa ćwiczenia;
- rozjemców;

W skład kierownictwa ćwiczenia z zasady wchodzą:

- kierownik ćwiczenia;
- zastępca kierownika ćwiczenia;
- pomocnik do spraw pozoracji.

W skład aparatu rozjemczego mogą wchodzić:

- główny rozjemca z zasady przy sztabie bsap, /ppont, ABSap/;
- rozjemcy przy pododdziałach;
- rozjemcy terenowi.

Wyżej wymieniona struktura aparatu kierowniczo-rozjemczego nie jest szablonowa i nie stanowi wzoru do ścisłego przestrzegania. Z uwagi na brak kadry w jednostkach, niektóre funkcje rozjemców można komasować w poszczególnych ogniwach np. funkcje rozjemców pododdziałowych mogą pełnić rozjemcy terenowi. Zawsze jednak aparat kierowniczo-rozjemczy powinien być tak dobrany, aby był elastyczny, przewidujący i nadążał za rozwojem działań wojsk.

Wskazane jest wyznaczać na rozjemców oficerów z pododdziałów nie biorących udziału w ćwiczeniach lub z innych jednostek w ramach dywizji - Okręgu Wojskowego. Specjalność rozjemcy powinna być dobrana do specjalności ćwiczącego, do

x/ Aparatowi kierowniczo-rozjemczemu podlega pododdział pozoracji, jeżeli takowy występuje w ćwiczeniu.

którego rozjemca został przydzielony.

Stopień wojskowy i stanowisko służbowe rozjemcy powinno być wyższe od stopnia i stanowiska oficera ćwiczącego /lub równorzędne/.

Szczegółowo prawa i obowiązki osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia oraz poszczególnych rozjemców określa "Instrukcja przeprowadzenia ćwiczeń taktycznych"[x/].

Skład pododdziału pozoracji pola walki uzależniony jest od zadań jakie pozoracja ma wykonać w danym ćwiczeniu. Na podstawie tych zadań określa się ilość ludzi i ich wyposażenie oraz środki transportu. Ponadto należy również ustalić potrzebną ilość materiałów wybuchowych i środków zapalających, ilość amunicji ćwiczebnej, świec dymnych itp.

Działalnością pozoracji kieruje pomocnik kierownika ćwiczenia do spraw pozoracji. W praktyce w ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych zamiast pododdziału pozoracji,często wyznacza się inny pododdział przerabiający temat odpowiadający działaniu nieprzyjaciela /ćwiczenie dwustronne/.

3.2. Opracowanie rozkazu organizacyjnego lub wskazówek organizacyjnych

Rozkaz organizacyjny opracowuje się w jednostkach od szczebla batalionu saperów wzwyż. Ma on na celu usankcjonowanie wszystkich spraw związanych z organizacją i przebiegiem ćwiczenia.

Rozkaz organizacyjny wydaje się dopiero po opracowaniu ćwiczenia lub po rozwiązaniu wszystkich zasadniczych problemów organizacyjnych. Od tego też zależy w każdym wypadku treść i szczegóły rozkazu.

Rozkaz organizacyjny w zależności od rodzaju ćwiczenia może określać:

- kiedy, gdzie i na jaki temat odbędzie się ćwiczenie[xx/];
- rodzaj ćwiczenia;

- - - - - -

x/ Wydanie MON - 1955 r.

xx/ W praktyce termin rozpoczęcia ćwiczenia podaje się orientacyjnie np. w pierwszej dekadzie maja.

- skład ćwiczących wojsk;
- skład aparatu kierowniczo-rozjemczego;
- skład pozoracji;
- sposób zabezpieczenia ćwiczenia /np. zaopatrzenie materiałowe, zabezpieczenie techniczne, uzbrojenie, sprzęt, ubiór, transport, warunki bytowe, środki ostrożności i przepisy bezpieczeństwa itp./;
- skład sił i środków wspierających oraz czas i miejsce ich przybycia;
- czas osiągnięcia gotowości pododdziału /oddziału/ do ćwiczenia.

W rozkazie należy też podać imiennie osoby odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych czynności.

Z treścią rozkazu organizacyjnego należy zapoznać za podpisem wszystkich zainteresowanych w terminie zapewniającym możliwość wykonania wszystkich przedsięwzięć w związku z przygotowaniem ćwiczenia[x/].

3.3. Organizacja materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia ćwiczeń

Jednym z podstawowych czynników zapewniających sprawne przeprowadzenie planowanych ćwiczeń i osiągnięcie pożądanych wyników szkoleniowych przez ćwiczące pododdziały i oddziały jest ich pełne zaopatrzenie materiałowe oraz właściwa organizacja technicznego zabezpieczenia. Za organizację materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia są odpowiedzialni: dowódcy kompanii saperów oraz szefowie zaopatrzenia pułku /w pz i pcz/, w batalionach pułku pontonowego i ABSap ich dowódcy oraz szefowie zaopatrzenia ich oddziałów. Natomiast w dywizyjnym batalionie saperów, pułku pontonowym i brygadzie saperów - ich dowódcy, kwatermistrzowie oraz zastępcy /szefowie służb/ ds. technicznych.

Podstawę do określenia zakresu i wielkości materiałowego zaopatrzenia oraz technicznego zabezpieczenia ćwiczeń, stanowią:

x/ Zamiast rozkazu mogą być opracowane wskazówki organizacyjne. Przykład rozkazu org.przedst.zał. nr 4, wskazówek zał. nr 5.

- stan osobowy ćwiczących pododdziałów;
- ilość wyprowadzonych pojazdów mechanicznych, wozów bojowych oraz sprzętu inżynieryjnego;
- stan zapasów limitu kilometrów, motogodzin, środki pozoracji, amunicji itp.

W każdych warunkach materiałowe zaopatrzenie i techniczne zabezpieczenie ćwiczenia organizuje się według ogólnych wytycznych szefa saperów lub dowódcy /bsap, ppont, ABSap/.

Szczególną uwagę należy zwrócić na stan techniczny pojazdów i ich wyposażenie pomocnicze, stan maszyn i sprzętu inżynieryjnego oraz środków pozoracji. Przed rozpoczęciem ćwiczenia należy obowiązkowo dokonać przeglądu pododdziałów /oddziałów/ oraz ich sprzętu. Ważnym zagadnieniem jest również określenie sposobu wyżywienia ćwiczących oraz zorganizowanie ochrony dla środków transportu z materiałem wybuchowym i materiałami pędnymi.

W ramach organizacji materiałowego zaopatrzenia i technicznego zabezpieczenia ćwiczenia należy zawsze określić realne potrzeby, zbadać możliwości i ostatecznie ustalić ilość i rodzaj niezbędnych środków materiałowych oraz sposób ich wykorzystania.

3.4. Organizacja dowodzenia i łączności

W celu zapewnienia sprawnego przebiegu ćwiczeń należy przed ich rozpoczęciem opracować niezbędne dokumenty dowodzenia i łączności oraz przygotować wydzielony dla zabezpieczenia ćwiczeń, sprzęt łączności.

W zależności od szczebla ćwiczącego pododdziału /oddziału/ dowodzenie w czasie ćwiczenia może być zapewnione technicznymi środkami łączności, a ponadto środkami ruchomymi i sygnałami umówionymi /świetlnymi/. W ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych od szczebla bsap wzwyż organizuje się oddzielnie łączność dla aparatu kierowniczo-rozjemczego i dla ćwiczących pododdziałów /oddziałów/. Łączność kierownictwa obejmuje: kierownictwo ćwiczenia, rozjemców i pozorację pola walki. W ćwiczeniach organizowanych dla poszczególnych pododdziałów w dywizyjnym batalionie saperów za organizację dowodzenia i łączności odpowiada st. pomocnik szefa sztabu ds. łączności.

W kompanii saperów pz lub pcz zagadnienia te organizuje szef saperów pułku.

W pododdziałach /oddziałach/ wojsk inżynieryjnych opracowuje się następujące dokumenty łączności, które w formie tabelek opisuje się na mapie:

- schemat sieci, kierunków i danych radiowych czynnej łączności radiowej wraz z rozliczeniem środków;
- tabelę kryptonimów stacji telefonicznych i radiowych;
- wyciąg z tabeli sygnałów rozpoznawczych osób funkcyjnych.

3.5. Organizacja pozoracji pola walki i urządzenie rejonu ćwiczeń

Pozorowanie działań bojowych nieprzyjaciela organizuje się w celu stworzenia w rejonie ćwiczenia warunków zbliżonych do rzeczywistego pola walki, poprzez utrudnienie ćwiczącym pododdziałom i oddziałom możliwości swobody działania, a tym samym dla osiągnięcia zakładanych celów szkoleniowych ćwiczenia. Pozorowanie pola walki polega na przedstawieniu:

- ognia artylerii, uderzeń lotnictwa, BMR oraz broni piechoty;
- zniszczeń obiektów lub sprzętu dokonanych przez nieprzyjaciela;
- działania wojsk nieprzyjaciela w walce z naszymi pododdziałami w celu utrudnienia im osiągnięcia określonych rubieży, obiektów lub zajęcia ważnych rejonów.

Organizację pozoracji należy zawsze powierzyć doświadczonemu oficerowi a w wyjątkowych wypadkach starszemu podoficerowi. Organizacja pozoracji pola walki obejmuje:

- ustalenie niezbędnej ilości ludzi - składu osobowego;
- ustalenie niezbędnych ilości amunicji, petard, materiałów wybuchowych i środków zapalających;
- środki pomocnicze;
- opracowanie planu działania pozoracji;
- przygotowanie składu osobowego pozoracji;
- urządzenie rejonu ćwiczenia.

Opracowanie planu działania pozoracji powinno odbywać się równolegle z opracowaniem planu przeprowadzenia ćwiczenia. Może być on jednak również wykonany później po opracowaniu planu przeprowadzenia ćwiczenia.

Plan działania pozoracji najczęściej sporządzony jest na mapie o dużej skali wraz z legendą i z rozliczeniem sił i środków użytych do pozoracji. Legenda może być opisana na mapie lub sporządzona oddzielnie. Na niższych szczeblach dowodzenia plan działania pozoracji może być również opracowany w formie tabeli x/. Z reguły w planie tym podaje się: rejon pozoracji działań nieprzyjaciela, siły i środki wyznaczone do pozoracji, sygnały do kierowania pozoracją, czas pozoracji oraz odpowiedzialnych wykonawców. Na podstawie planu działania pozoracji przygotowuje się ludzi, którzy będą w ćwiczeniu wykonywać te przedsięwzięcia.

W ramach przygotowania pododdziału pozoracji realizuje się szereg przedsięwzięć do których można zaliczyć:

- dokonanie podziału składu osobowego na grupy np. grupa pozoracji ognia broni piechoty, grupa niszczeń i minowania, grupa pozoracji uderzeń lotnictwa lub BMR itp.;
- dokonanie podziału środków łączności i transportu;
- pobranie i przygotowanie środków pozoracji;
- przygotowanie tabliczek ostrzegawczych, ogrodzeń pól ogniowych, chorągiewek, latarek oraz innych pomocy i materiałów;
- zapoznanie składu osobowego z przyjętą organizacją dowodzenia.

Zasadniczym elementem przygotowania pododdziału pozoracji jest szkolenie jego stanu osobowego.

W ramach szkolenia należy zapoznać wszystkich żołnierzy z ich obowiązkami w czasie planowanych ćwiczeń, nauczyć ich umiejętnego obchodzenia się ze środkami pozoracji pola walki oraz sprawnego wykonywania poszczególnych czynności. Po zapoznaniu teoretycznym, szkolenie winno być obowiązkowo przeprowadzone w rejonie ćwiczenia i zakończone przeprowadzeniem próbnej pozoracji w oparciu o wybrany fragment ćwiczenia, a w niektórych wypadkach całego ćwiczenia.

x/ Przykład planu pozoracji - załącznik nr 7.

Żołnierze, którzy posługiwać się będą w czasie ćwiczenia materiałami wybuchowymi i środkami zapalającymi winni być sprawdzeni ze znajomości środków ostrożności i przepisów bezpieczeństwa.

Rejon ćwiczeń powinien być tak urządzony, aby wszystkie sytuacje taktyczno-inżynieryjne lub taktyczne były jak najbardziej urealnione, tzn. zbliżone do tych jakie mogą zaistnieć na współczesnym polu walki, aby budziły zainteresowanie szkolonych i dawały sprawdzenia skutków ognia i niszczeń dokonanych przez nieprzyjaciela.

Urządzeniem rejonu ćwiczenia powinien kierować sam kierownik ćwiczenia lub też może zlecić to swemu pomocnikowi ds. pozoracji.

Urządzenie rejonu ćwiczenia w zależności od tematu ćwiczenia i potrzeb może obejmować:

- wybór miejsc, najbardziej odpowiednich,do przerobienia wszystkich zagadnień szkoleniowych;
- rozbudowę odcinka obrony nieprzyjaciela pod względem inżynieryjnym;
- wykonanie odcinków pól minowych /grup min/, ustawienie min jądrowych, fugasów chemicznych, zaminowanie brodów lub miejsc dogodnych do urządzenia przepraw;
- zniszczenie obiektów drogowo-mostowych, fortyfikacyjnych lub też naprawa odcinków dróg lub obiektów drogowo-mostowych itp.;
- wykonanie barykad, zawał leśnych /tylko na terenie poligonów wojskowych/;
- wykonanie zapór fortyfikacyjnych i innych przeszkód inżynieryjnych;
- wykonanie stacji minerskich - punktów kierowania wybuchami;
- wykonanie stref zniszczeń po wybuchu bomby lub miny jądrowej tzn. oznakowanie tych stref;
- zabezpieczenie przejazdów na kolejach i drogach asfaltowych, ustawianie kierunkowskazów, tablic informacyjnych i ostrzegawczych oraz tarcz i makiet;
- przeprowadzenie rozpoznania sanitarno-epidemiologicznego itp. i innych przedsięwzięć sanitarnych.

Urządzenie rejonu ćwiczeń powinno być obowiązkowo zakończone przed rozpoczęciem szkolenia prowadzonego w terenie z aparatem kierowniczo-rozjemczym i pododdziałem pozoracji. Wszystkie przedsięwzięcia związane z urządzeniem rejonu ćwiczenia powinny z reguły wykonywać pododdziały nie biorące udziału w ćwiczeniach. Prace przewidziane do wykonania w toku ćwiczenia, pod żadnym pozorem nie powinny być wykonywane wcześniej. W każdym wypadku zakres prac związanych z urządzeniem rejonu ćwiczenia musi być dostosowany do tematu ćwiczenia i uwzględniać możliwości jednostki oraz warunki terenowe. W wypadku prowadzenia ćwiczeń poza terenem poligonu lub placu ćwiczeń wszelkie prace należy uzgadniać wcześniej z miejscowymi władzami administracji państwowej /ZLP, REDP, Szefostwem Służby Komunikacji Wojskowej, Zarząd Dróg Wodnych, MO, P[illegible] itp./.

3.6. Przygotowanie aparatu kierowniczo-rozjemczego i ćwiczących pododdziałów /oddziałów/

Przygotowanie aparatu kierowniczo-rozjemczego do ćwiczeń realizuje się w zasadzie w dwóch etapach:

a/ w pierwszym oficerowie samodzielnie przygotowują się do zajęć. W tym okresie zapoznają się z treścią rozkazu organizacyjnego /wskazówkami organizacyjnymi/ ze swoimi prawami i obowiązkami wynikającymi z "Instrukcji przeprowadzenia ćwiczeń taktycznych". Zapoznają się też w zależności od przypadającej im funkcji, z planem przeprowadzenia ćwiczenia lub planem działania pozoracji.

b/ w drugim etapie - przygotowanie do ćwiczeń polega na przeprowadzeniu z nimi przez kierownika ćwiczenia specjalnych zajęć, takich jak instruktaż w terenie oraz szkolenie z planowanej do przerobienia w czasie ćwiczeń nowej tematyki np. rozpoznanie i pokonywanie zapór jądrowych[x/].

- - - - - -

x/ Zasadniczymi zagadnieniami w czasie tych zajęć mogą być:
- obowiązki i funkcje rozjemców w każdym etapie ćwiczenia;
- organizacja łączności dla potrzeb aparatu rozjemczego;
- warunki bezpieczeństwa w toku ćwiczenia;
- ocena strat w ludziach i sprzęcie.

W wyniku przeprowadzonych instruktaży i szkolenia każdy oficer z aparatu kierowniczo-rozjemczego musi zdawać sobie w całej pełni sprawę ze swojej roli w danym ćwiczeniu, poznać przyjętą metodę kierowania ćwiczeniem, sposób wzajemnej współpracy i porozumienia się, na jakie fragmenty /zagadnienia/ zwracać szczególną uwagę, jakie zagadnienia założone są w ćwiczeniu eksperymentalnie itp.

Ponadto powinien dokładnie poznać obowiązki i rolę szkolonych dowódców, sztabów i pododdziałów oraz umieć prawidłowo stosować zabiegi metodycznie konieczne dla osiągnięcia stawianych celów szkoleniowych.

Przygotowanie do ćwiczeń pododdziałów należy zawsze rozpatrywać w dwóch wariantach. W pierwszym gdy chcemy sprawdzić stan faktyczny wyszkolenia pododdziałów /oddziałów/, wówczas organizujemy ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne jako sprawdzające /kontrolne/ w tym wypadku nie przedzamy dowódców i ich nie przygotowujemy. Natomiast gdy chcemy przeprowadzić ćwiczenia pokazowe lub aby przygotować pododdziały /oddziały/ do ćwiczeń z wojskami lub do manewrów, to wówczas aby osiągnąć pożądane efekty szkoleniowe przygotowujemy w tym celu pododdziały /oddziały/ ich dowódców i sztaby.

Przygotowanie pododdziałów do ćwiczeń może obejmować szereg różnych przedsięwzięć jak: dodatkowe szkolenie z wybranej tematyki, przygotowanie sprzętu i maszyn oraz innych materiałów pomocniczych niezbędnych do sprawnego zabezpieczenia działań pododdziałów /oddziałów/ w czasie ćwiczeń.

Przygotowaniem sprzętu do ćwiczeń kieruje właściwy dowódca pododdziału /oddziału/ po zapoznaniu się z treścią rozkazu organizacyjnego lub też po otrzymaniu ustnie wskazówek organizacyjnych.

Przygotowanie oficerów - dowódców pododdziałów /oddziałów/ oraz sztabów do ćwiczeń prowadzi się w ramach programowego szkolenia kadry metodą zajęć grupowych i treningów sztabowych ze środkami łączności na salach wykładowych lub w terenie, bądź też prowadzi się tylko dodatkowe instruktaże. Ponadto oficerowie powinni opanować określony sposób wiadomości drogą samodzielnego studiowania instrukcji i regulaminów lub innych wydawnictw. Podoficerów przygotowuje się do

ćwiczeń drogą realizacji programowego szkolenia lub też na specjalnych zajęciach instruktorsko-metodycznych.

W celu zapobieżenia nieszczęśliwym wypadkom w czasie ćwiczeń należy omówić z całym stanem osobowym odpowiednie środki bezpieczeństwa, a z kierowcami pojazdów mechanicznych dodatkowo przerobić przepisy jazdy kolumną ze szczególnym uwzględnieniem jazdy w warunkach ograniczonej widoczności.

3.7. Zabezpieczenie partyjno-polityczne przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych

Na równi z podkreśleniem znaczenia ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych w zakresie podniesienia kunsztu bojowego poszczególnych zespołów, pododdziałów /oddziałów/ oraz wszystkich kategorii kadry dowódczej należy też widzieć w nich doniosłą rolę problematyki pracy partyjno-politycznej. Chodzi przede wszystkim o to, by przybliżając żołnierzom obraz przyszłego pola walki uczyć ich zarazem mistrzowskiego opanowania nowoczesnej techniki wojsk inżynieryjnych, zaszczepić głęboką świadomość polityczną, kształtować pożądane u żołnierzy cechy moralno-bojowe i wysoką odporność psychiczną na trudy walki, a także na niebezpieczne sytuacje jakie mogą na polu walki wystąpić.

Ćwiczenia te, aby spełniły swój cel muszą mieć własny, ściśle sprecyzowany wojskowy, polityczny i wychowawczy charakter. W tym celu w ćwiczeniach taktyczno-inżynieryjnych prowadzonych z oddziałami należy opracować tło polityczne, które winno mieć ścisły związek z aktualną rzeczywistością i odzwierciedlać nastroje panujące w pododdziałach i oddziałach.

W ramach planowania pracy partyjno-politycznej do ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych należy między innymi szczególnie podkreślić elementy motywacyjne wypływające z rzeczywistej ludowości naszego wojska. Należy więc stwarzać w czasie ćwiczeń takie warunki, aby każdy żołnierz mógł wnosić swój osobisty udział do dzieła obronności kraju, sprawności i gotowości bojowej swego pododdziału i jednostki. Dlatego też należy uwzględniać, że w toku ćwiczeń każdy żołnierz czy dowódca niższego szczebla może i powinien być traktowany jako potencjalny wnioskodawca w zakresie rozwiązywania poszczegól-

nych, bliższych mu w procesie szkolenia bezpośredniego zagadnień technicznych lub organizacyjnych. Na te zagadnienia powinni w toku ćwiczeń zwracać szczególną uwagę oficerowie kierownictwa ćwiczenia oraz pracownicy aparatu partyjno-politycznego oddziału.

Wyróżniających się w dziedzinie nowatorskich rozwiązań żołnierzy i dowódców powinno się popularyzować już w toku ćwiczeń a następnie we wszystkich oddziałach wojsk inżynieryjnych. Należy też podkreślić konsekwentnie, że w tego rodzaju ćwiczeniach "samorzutnie" występuje potrzeba realizowania tego co nazywamy pracą wojskowo-naukową w procesie szkolenia.

Aktywne zaangażowanie się w tych ćwiczeniach wyższej kadry wojsk inżynieryjnych ma też doniosłe znaczenie w zakresie kształtowania moralności i mentalności dowódców wszystkich szczebli, przygotowując ich pośrednio do podejmowania na własną odpowiedzialność nie szablonowych i inicjatywnych rozwiązań w poszczególnych konkretnych sytuacjach przymusowych, które mogą wyniknąć w skomplikowanych warunkach współczesnego pola walki.

Ponadto ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne to doskonała okazja do wojskowego wyżycia żołnierzy, co należy mieć na uwadze i podkreślać przygotowując konkretne ćwiczenia.

Plan pracy partyjno-polityczn[illegible] na okres przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego powinien uwzględniać potrzebę i znaczenie takich elementów jak:

- psychologiczne i moralno-polityczne przygotowanie całego stanu osobowego do aktywnych, inicjatywnych i odważnych działań w warunkach użycia broni masowego rażenia;
- propagowanie doświadczeń i przykładów wzorowego wykonywania odpowiednich do treści ćwiczenia zadań zabezpieczenia inżynieryjnego w okresie szkolenia pokojowego oraz pouczających i nadal aktualnych przykładów z działań bojowych w czasie II wojny światowej;
- systematyczne zaszczepianie poczucia ponoszenia bezpośredniej odpowiedzialności za utrzymanie techniki bojowej, za oszczędne rozchodowanie materiałów pędnych i sma-

rów oraz motogodzin i kilometrów, troskę o mienie państwowe i mienie obywateli w rejonie przeprowadzenia ćwiczenia;

- wyjaśnienie wymagań w zakresie czynności oraz zachowania tajemnicy wojskowej;

- wszechstronną troskę o ciągłym i systematycznym zaopatrywaniu ćwiczących pododdziałów /oddziałów/ pod względem kwatermistrzowskim w warunkach polowych.

Zasadnicze metody realizacji planu zabezpieczenia partyjno-politycznego ćwiczenia:

- bezpośrednie kontakty przełożonych oraz pracowników aparatu partyjno-politycznego z podwładnymi na wszystkich szczeblach;

- przykład osobisty oficerów, chorążych i podoficerów, członków partii, kół młodzieży wojskowej w wykonywaniu zadań ćwiczebnych i ich aktywne oddziaływanie na pozostałych członków ćwiczącego kolektywu wojskowego /łączy się także z przeprowadzeniem odpowiednich zebrań i rozmów indywidualnych - partyjnych i KMW/. Do metod pracy politycznej należy zaliczyć także żywe propagowanie celów i treści ćwiczeń, i to zarówno w okresie przed wyjściem w pole, [illegible] i w okresie ćwiczeń /działania/ w terenie. W okresie przygotowawczym szeroko przypomina się ćwiczącym wyniki i wnioski z odpowiedniego rodzaju ćwiczeń uprzednio przeprowadzonych oraz przytacza się pouczające w tym względzie przykłady wojskowo-historyczne. Po wyjściu w pole organizacyjno-metodyczne ujęcie propagowania bieżących doświadczeń powinno być zbliżone do zasad obowiązujących w działaniach bojowych /wydawanie gazetek "błyskawic", specjalnych biuletynów, odezw, szczegółowych instrukcji działania, rozpowszechnianie haseł, itp./.

W toku prowadzenia propagandy i agitacji w warunkach ćwiczeń szczególną uwagę należy zwrócić na wszechstronne przestrzeganie zasady aktualności, bowiem jej /propagandy/ wartość w tym przypadku przede wszystkim polega na natychmiastowym rozpowszechnianiu i wykorzystywaniu pozyskanych materiałów.

IV. OGÓLNE ZASADY PROWADZENIA ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH

4.1. Kierowanie przebiegiem ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego

Ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne pododdziałów /oddziałów/ należy poprzedzić przeprowadzeniem kontroli ich gotowości do ćwiczenia lub sprawdzeniem gotowości bojowej - w przypadku, jeżeli nie są to ćwiczenia inspekcyjne.

Kontrola gotowości do ćwiczenia może obejmować między innymi następujące zagadnienia:

- sprawdzenie stanu technicznego pojazdów, sprzętu i maszyn inżynieryjnych;
- sprawdzenie uzupełnienia środków materiałowo-technicznego zaopatrzenia;
- sprawdzenie systemu alarmowania i dowodzenia pododdziałom.

W wypadku gdy kierownik ćwiczenia stwierdza słabe przygotowanie pododdziału /oddziału/ do odbycia ćwiczeń lub też niedostateczne przygotowanie sprzętu i niezbędnej bazy materiałowo-technicznej powinien nakazać usunięcie zauważonych niedociągnięć a w wyjątkowych wypadkach wyznaczyć nowy termin przeprowadzenia ćwiczenia.

Ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne należy rozpoczynać przeprowadzeniem alarmu i zajęciem rejonu alarmowego /ćwiczebnego/ lub rejonu wyjściowego. W tym okresie należy sprawdzić przebieg alarmu, organizację przemarszu pododdziałów do nakazanych rejonów, organizację dowodzenia i inne zagadnienia.

Po zajęciu nakazanych rejonów należy obowiązkowo sprawdzić rozmieszczenie w nich wojsk, zamaskowanie pojazdów i sprzętu, stan wyposażenia i uzbrojenia zgodnie z obowiązującą instrukcją alarmową i rozliczeniem bojowym pododdziałów /oddziałów/.

Na alarm mogą wyjść tylko pododdziały biorące udział w ćwiczeniu lub też cały stan osobowy jednostki. Pododdziały nie biorące udziału w ćwiczeniu po ich sprawdzeniu przez rozjemców powracają do koszar.

Stosownie do czasu ustalonego w planie przeprowadzenia ćwiczenia wręcza się dowódcy ćwiczącego pododdziału /oddziału/ założenie taktyczne. Po czym należy dać czas ćwiczącemu dowódcy na przeprowadzenie krótkiej analizy otrzymanego zadania, oceny położenia i wypracowanie decyzji. Przy czym czas ten należy uzależniać od szczebla ćwiczącego pododdziału /oddziału/ oraz stopnia trudności rozwiązania problemu. Dowódcy kompanii na pracę tą mogą orientacyjnie otrzymać czas do jednej godziny, zaś dowódcy batalionów 2 do 3 godzin.

W tym czasie kierownik ćwiczenia i rozjemcy kontrolują prace dowódcy i sztabu w zakresie wypracowania decyzji, stawiania zadań bojowych i doprowadzenia ich do podwładnych, sposób organizacji bojowego zabezpieczenia, przebieg prac w pododdziałach związanych z urządzeniem rejonu wyjściowego oraz organizację pracy partyjno-politycznej. Po czym podjętą decyzję przez ćwiczącego dowódcę wysłuchuje osobiście kierownik ćwiczenia, który w razie potrzeby koryguje ją, a następnie zatwierdza. Po zatwierdzeniu decyzji gdy w ćwiczeniu występują rozjemcy, kierownik ćwiczenia przeprowadza z nimi krótką naradę - instruktaż.

W żadnym wypadku kierownik ćwiczenia nie powinien narzucać lub też wyraźnie sugerować decyzji ćwiczącemu dowódcy. Proponowane decyzje, które nie odpowiadają wymaganiom założonej sytuacji lub też prowadzą do naruszenia przepisów bezpieczeństwa, koryguje się poprzez podawanie dodatkowych sytuacji. Decyzji zdecydowanie nie uzasadnionych, nie zatwierdza się. Rozwojem sytuacji kieruje kierownik ćwiczenia drogą stawiania kolejnych zadań, stwarzania nowych sytuacji oraz poprzez działanie pozoracji zgodnie z planem przeprowadzenia ćwiczenia. Nowe sytuacje podawane są z reguły ustnie przez kierownika ćwiczenia lub rozjemców, względnie przy pomocy sygnałów bądź radiogramów przekazywanych przez techniczne środki łączności. Stosownie do zatwierdzonych decyzji oraz na podstawie działań pododdziałów /oddziałów/, narastanie sytuacji może się odbywać też drogą informowania ćwiczących o decyzjach podejmowanych przez wyższego przełożonego, położeniu lub zadaniu sąsiadów oraz podawanie nowych sytua-

cji wprowadzających. W toku ćwiczenia kierownik i rozjemcy powinni dążyć do wyegzekwowania umiejętnego i właściwego działania dowódców pododdziałów /oddziałów/ stosownie do stworzonych im sytuacji.

W tym celu rozjemcy powinni pilnie śledzić tok pobierania decyzji i doprowadzenia ich do wykonawców oraz umiejętności działania pododdziałów w czasie realizacji różnych przedsięwzięć i zadań inżynieryjnych.

Działaniami pododdziału pozoracji nieprzyjaciela kieruje pomocnik kierownika ćwiczeń ds. pozoracji. W wypadku stosowania umownych oznaczeń stosowanych do pozoracji działań nieprzyjaciela ich objaśnień powinni udzielać rozjemcy terenowi /pododdziałowi/.

Rozpoznanie inżynieryjne w toku ćwiczenia /rozpoznanie terenu, przeszkód naturalnych i sztucznych/ organizuje i prowadzi się realnie /nie aplikacyjnie/. Dane odnośnie działania nieprzyjaciela podają więc elementy rozpoznawcze swoim dowódcom, natomiast dane o zastosowaniu przez npla broni masowego rażenia podają rozjemcy zgodnie z planem przeprowadzenia ćwiczenia i wskazówkami kierownika ćwiczenia.

Wszystkie dane rozpoznawcze zdobyte przez organa rozpoznawcze, wyrażane powinny być w formie obowiązujących meldunków i szkiców z legendą.

W przypadku posiadania dostatecznej ilości środków radiowych, dane rozpoznawcze mogą być przekazywane drogą radiową z przestrzeganiem zasad tajnego dowodzenia wojskami. W trakcie działania inżynieryjnych patroli rozpoznawczych obserwujący rozjemca powinien sprawdzać prawidłowość działania tych patroli, treść przekazywanych meldunków oraz sporządzoną dokumentację. W celu stworzenia bodźców dla systematycznego i aktywnego poszukiwania danych przez elementy rozpoznawcze rozjemca powinien podgrywać ich działania poprzez odpowiednie dodatkowe sytuacje. Podczas rozgrywania działań w terenach skażonych, kierownik ćwiczenia powinien podać ćwiczącemu dowódcy dane wyjściowe o wykonanych uderzeniach i żądać prawidłowej oceny sytuacji, powziętych decyzji oraz realności dokonanych kalkulacji. Granice stref zniszczeń i skażeń powinien określić ćwiczący dowódca a pozoracja powinna oznaczyć je znakami umownymi.

Straty w stanie osobowym i sprzęcie powstałe w wyniku wykonywanych uderzeń jądrowych określa kierownik ćwiczenia lub rozjemcy. Wielkość strat w ludziach i sprzęcie należy zawsze uzależniać od prawidłowości podejmowanych decyzji przez dowódców oraz sprawności działania ćwiczących pododdziałów /oddziałów/. Szczególną uwagę należy zwrócić w tych wypadkach na skuteczność i prawidłowość podjętych przedsięwzięć w zakresie ochrony pododdziału /oddziału/ przed bronią masowego rażenia i likwidacji jej skutków. Poniesione przez ćwiczących straty w stanie osobowym i w sprzęcie powinny być wyłączone do czasu przerobienia następnego zagadnienia, po czym należy je ponownie włączyć do udziału w ćwiczeniu w formie otrzymanego uzupełnienia z wyższego szczebla lub dołączenia do pododdziału /oddziału/ rozbitych grup z innych pododdziałów. Wyłączeni na ten czas żołnierze mogą być wykorzystani do zdjęcia np. ustawionych min, naprawy uszkodzonych dróg lub też do wykonania innych zadań przewidzianych planem przeprowadzenia ćwiczenia.

Maszyny inżynieryjne, uzbrojenie lub inny sprzęt techniczny mogą być wyłączone na określony czas z ćwiczenia umownie drogą podania ich ilości, rodzaju i stopnia uszkodzenia. W żadnym wypadku umowne uszkodzenie sprzętu nie powinno stanowić powodu niewykonania poszczególnych zagadnień szkoleniowych lub zerwania z tego powodu ćwiczenia. Ćwiczący dowódca obowiązany jest przedsięwziąć niezbędne kroki zmierzające do wyremontowania uszkodzonego sprzętu. Gdy czas naprawy przekracza możliwości użycia go do wykonania następnego zadania, wówczas należy zostawić ćwiczącemu możliwość znalezienia innego rozwiązania umożliwiającego wykonanie postawionego zadania. Np. poprzez wykorzystanie pomocniczych i miejscowych materiałów i środków podobnych do sprzętu etatowego - w forsowaniu rzek montaż promów z łodzi, budowa tratew i inne. Rozjemcy powinni zwrócić uwagę aby dowódca ćwiczącego pododdziału /oddziału/ podjął niezbędne przedsięwzięcia praktyczne w zakresie ewakuacji lub remontu uszkodzonego sprzętu. W wypadku jeśli w toku ćwiczenia dowódcy lub ćwiczące pododdziały popełniają błędy, wówczas kierownik ćwiczenia na pewien czas powinien powstrzymać przez wprowadzenie dodatko-

wej sytuacji dalszy rozwój ćwiczenia i zarządzić podjęcie niezbędnych kroków w celu usunięcia niedociągnięć. Po czym drogą odpowiedniej korzystnej sytuacji powinien zezwolić na kontynuowanie ćwiczenia.

Analogicznie powinien postąpić kierownik ćwiczenia, gdy ćwiczący dowódca podjął i przekazał do pododdziałów błędne lub nierealne decyzje, albo też stwierdził jaskrawe naruszenie obowiązujących przepisów bezpieczeństwa.

Rozjemcy przy dowódcy pododdziału /oddziału/ powinni zwrócić również uwagę na składanie wyższemu przełożonemu obowiązujących meldunków o wykonaniu zadań, położeniu pododdziałów lub meldunków dobowych. Meldunki te mogą być opracowywane na piśmie lub przekazywane ustnie kierownikowi ćwiczenia.

W trakcie ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych, a szczególnie od szczebla batalionu wzwyż należy bezwzględnie dopilnować aby ćwiczący oprócz wszystkich specjalistycznych czynności także wykonywali takie przedsięwzięcia jak: udzielanie sobie wzajemnej pomocy medycznej, ewakuacja rannych i chorych a także dowóz środków materiałowego zaopatrzenia oraz realizowali przedsięwzięcia technicznego zabezpieczenia. Wyżywienie dla ćwiczących pododdziałów należy przygotowywać w etatowych kuchniach polowych.

Celem zakończenia ćwiczenia, kierownik ćwiczenia podaje ustalony uprzednio sygnał a równocześnie powinien ćwiczącemu dowódcy polecić:

- sprawdzenie stanu osobowego ludzi, uzbrojenia, sprzętu i materiałów wybuchowych oraz środków zapalających i amunicji;
- zebranie z terenu ustawionych min, ogrodzeń, znaków informacyjnych i ostrzegawczych;
- zebranie wydanych racji żywnościowych /zapas nienaruszalny/, opatrunków osobistych itp. oraz ustalić czas i miejsce ześrodkowania się ćwiczących pododdziałów po ćwiczeniu.

Ponadto powinien określić termin uporządkowania rejonu ćwiczeń oraz czas i miejsce omówienia. Po otrzymaniu od kierownika ćwiczenia sygnału do zakończenia ćwiczeń oraz wyżej wymienionych wytycznych dowódca ćwiczącego pododdzia-

łu /oddziału/ poleca realizację tych zadań podległym dowódcom. Po czym przyjmuje meldunki o ich wykonaniu, a następnie składa meldunek o wykonaniu zadań przez cały pododdział /oddział/ kierownikowi ćwiczenia. Powrót pododdziałów /oddziałów/ do rejonu dyslokacji /garnizonu, obozu/ powinien odbywać się w oparciu o odpowiednio dobrane tło taktyczne, na bazie którego powinny być przerobione określone zagadnienia szkoleniowe. W czasie powrotu można przerabiać takie zagadnienia, jak np.:

- planowanie i kalkulacja marszu pododdziału /oddziału/;
- zwalczanie grup dywersyjnych;
- działanie oddziałów zabezpieczenia ruchu /OZR/;
- urządzanie przepraw desantowych, promowych, przeprawy w bród i inne.

Przed opuszczeniem rejonu ćwiczeń a szczególnie gdy odbywały się one poza granicami poligonów i obozów wojskowych należy obowiązkowo uporządkować teren tzn. zasypać leje, naprawić obiekty drogowo-mostowe, rozebrać przeszkody fortyfikacyjne i urządzenia sanitarne.

Teren ćwiczeń powinien być obowiązkowo sprawdzony przez komisje wyznaczoną przez kierownika ćwiczenia. Członkowie komisji wraz z przedstawicielami miejscowych władz powinni dokonać lustracji terenu, po czym winni sporządzić protokół strat i szkód jeżeli takie zaistniały lub też opracować oświadczenie stwierdzające, że lokalne władze nie roszczą sobie do ćwiczącego pododdziału /oddziału/ żadnych pretensji. W wypadku stwierdzenia strat i szkód komisja powinna przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i ustalić wysokość rekompensaty lub sposób usunięcia tych szkód we własnym zakresie.

4.[illegible] Omówienie ćwiczenia

Omówienie przeprowadzonego ćwiczenia jest podsumowaniem osiągniętych wyników, wykazaniem błędów i niedociągnięć a także powinno ono służyć pogłębieniu wiadomości teoretycznych przez szkolonych. Ma ono więc duże znaczenie szkoleniowo-wychowawcze w procesie szkolenia wojsk. Dla kierownictwa ćwiczenia omówienie może być również źródłem wielu uwag i wniosków od ćwiczących dowódców i re[illegible]mców, które mogą być z pożytkiem wykorzystane w przyszłych ćwiczeniach.

Stąd też omówienie należy traktować jako część składową ćwiczenia wymagającą wnikliwego przygotowania. Przygotowanie omówienia winno rozpocząć się jeszcze w okresie opracowywania ćwiczenia. Wówczas należy już opracować plan omówienia[x/], a także jego część teoretyczną. Omówienie prowadzi osobiście kierownik ćwiczenia, który określa kto bierze w nim udział oraz czas i miejsce jego przeprowadzenia. Podstawę omówienia stanowią jego własne spostrzeżenia oraz meldunki rozjemców oceniające działanie dowódców i pododdziałów ćwiczących.

W omówieniu podaje się temat, cele szkoleniowe i zamiar ćwiczenia, po czym kolejno dokonuje się analizy działania dowódców, sztabów i pododdziałów według etapów przeprowadzonego ćwiczenia. Celowo jest przy przeprowadzeniu omówienia wskazywać na prawidłowe rozwiązania poszczególnych zadań, podawać przykłady podobnych rozwiązań z czasów II wojny światowej oraz dokonywać oceny praktycznego wykonania tych zadań w ćwiczeniu.

Analizując wykonanie zadań, kierownik ćwiczenia między innymi omawia:

- decyzje dowódców, ich trafność i uzasadnienie podyktowane wymogami zaistniałych sytuacji, szczególnie należy podkreślić nowatorskie decyzje;

- prace sztabu /od batalionu saperów wzwyż/ w zakresie organizacji wykonawstwa otrzymanych zadań, realność i przydatność sporządzonej dokumentacji oraz dowodzenie i współdziałanie z inżynieryjnymi elementami sąsiadów i wyższego przełożonego;

- działanie pododdziałów podczas wykonywania zadań, najbardziej charakterystyczne i pouczające przykłady w ich pracy. Należy wskazywać imiennie najlepszych wykonawców oficerów, chorążych, podoficerów i szeregowców;

- zagadnienia związane z zabezpieczeniem materiałowo-technicznym ćwiczenia;

- stan dyscypliny wojskowej, przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i tajemnicy wojskowej;

- - - - - -

x/Przykład planu omówienia - załącznik nr 9.

- działalność organów partyjno-politycznych oraz organizacji młodzieżowych i inne.

W zakończeniu omówienia, kierownik ćwiczenia powinien obowiązkowo określić w jakim stopniu osiągnięto nakreślone cele szkoleniowe, ocenić pracę dowódców, sztabów i działania pododdziałów oraz postawić konkretne zadania w celu usunięcia stwierdzonych niedociągnięć.

Również powinien on podać termin doprowadzenia do pełnej sprawności technicznej maszyn inżynieryjnych i pojazdów mechanicznych w pododdziale /oddziale/.

V. ZAKOŃCZENIE

We współczesnych warunkach w związku z jakościowym i organizacyjnym rozwojem wojsk inżynieryjnych ulegają stale radykalnej zmianie możliwości i sposoby wykonywania przez nie zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych. Wprowadzona do wyposażenia wojsk nowa technika wymaga szkolenia nowych specjalności od kadry stałego i systematycznego podnoszenia swych kwalifikacji zawodowych. Ogólną tendencją w szkoleniu wojsk, jest szkolić żołnierzy szybciej i wszechstronniej niż dotychczas, bo tego wymagają warunki współczesnego pola walki i potrzeby obronne kraju. Szczególnie dużą uwagę zwracać należy w trakcie procesu szkolenia na wyrobienie u ćwiczących aktywności i samodzielności w podejmowaniu decyzji i w rozwiązywaniu zadań jakie wystąpić mogą na polu walki. Stąd też właśnie tak dużą uwagę przywiązuje się do wszelkiego rodzaju ćwiczeń z wojskami w terenie, które aby uczyły ćwiczących pokonywania różnorodnych trudności należy prowadzić w skomplikowanej sytuacji powietrznej i naziemnej, jakie na współczesnym polu walki mogą wystąpić.

Zawarte w niniejszym opracowaniu zasady ogólne i wymagania dotyczące treści poszczególnych dokumentów oraz obowiązków osób funkcyjnych występujących w ćwiczeniach na różnych szczeblach dowodzenia są tylko jednym z czynników zapewniających osiągnięcie zakładanych w programach pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych celów szkoleniowych. Dlatego też aby organizowane w jednostkach szkolenie dawało jak najbardziej efektywne wyniki w przygotowaniu pododdziałów i od-

działów do wykonywania zadań bojowych na polu walki, systematyczne ulepszanie organizacji i metodyki prowadzenia ćwiczeń winno być przedmiotem stałej troski wszystkich dowódców pododdziałów /oddziałów/ i szefów saperów /wojsk inżynieryjnych/.

OPRACOWAŁ:
płk dypl. mgr Michał REZIECKI
ppłk dypl. mgr Lech RUTKOWSKI

BIBLIOGRAFIA

1. Skrypt ASG "Wprowadzenie do metodyki szkolenia taktyczno-operacyjnego oficerów, sztabów i wojsk" - płk Sielecki.
2. O przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktyczno-inżynieryjnych z pododdziałami i oddziałami wojsk inżynieryjnych. Myśl Wojskowa nr 1/72 r.
3. O praktyce pracy kierownika kompanijnego ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego /przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia/. Przegląd Wojsk Inżynieryjnych nr 1/59.
4. "U progu nowego roku szkoleniowego" /artykuł redakcyjny/ - "Przegląd Inżynieryjny" nr 6/1958 r.
5. Metodyka szkolenia pododdziałów i oddziałów wojsk inżynieryjnych w zakresie taktyki inżynieryjnej /kompania, batalion, pułk/. Wydawnictwo - Ministerstwo Obrony ZSRR - Moskwa 1966.

Wykonano w 90 egz.
Egz. nr 1-58 Biblioteka Tajna ASG
Egz. nr 59 - Szef.Wojsk Inż. MON
Egz. nr 60-69 Szef.Wojsk Inż. POW
Egz. nr 70-79 Szef. Wojsk Inż. WOW
Egz. nr 80-89 Szef. Wojsk Inż. SOW
Egz. nr 90 Wyższa Szkoła Ofic.Wojsk Inż.
Wyk.: płk Reziecki
Druk: PK,dn. 30.10.71 r.
[redacted]. Nr ks. pf 1657/pf 2922/WW
Kor. L.S.

Załącznik nr 1

ETAPY SZKOLENIA WOJSK INŻYNIERYJNYCH

1. Szkolenie techniczne: ćwiczenia instrukcyjne
   ćwiczenia doskonalące
   ćwiczenia instruktorsko-metodyczne /w pododdziałach szkolnych/
   ćwiczenia sprawdzające
2. Szkolenie taktyczne: ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne
   udział w ćwiczeniach taktycznych z wojskami
   udział w manewrach

PODZIAŁ ĆWICZEŃ TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNYCH

---

wg celów dydaktyczno-szkoleniowych

- programowe[x]
- sprawdzające
- inspekcyjne

wg organizacji wojsk

- plutonowe[xx]
- kompanijne
- batalionowe
- pułkowe
- brygadowe

na tle operacyjnym

wg zakresu przerabianej tematyki

- epizodyczne
- kompleksowe

wg ilości ćwiczących stron

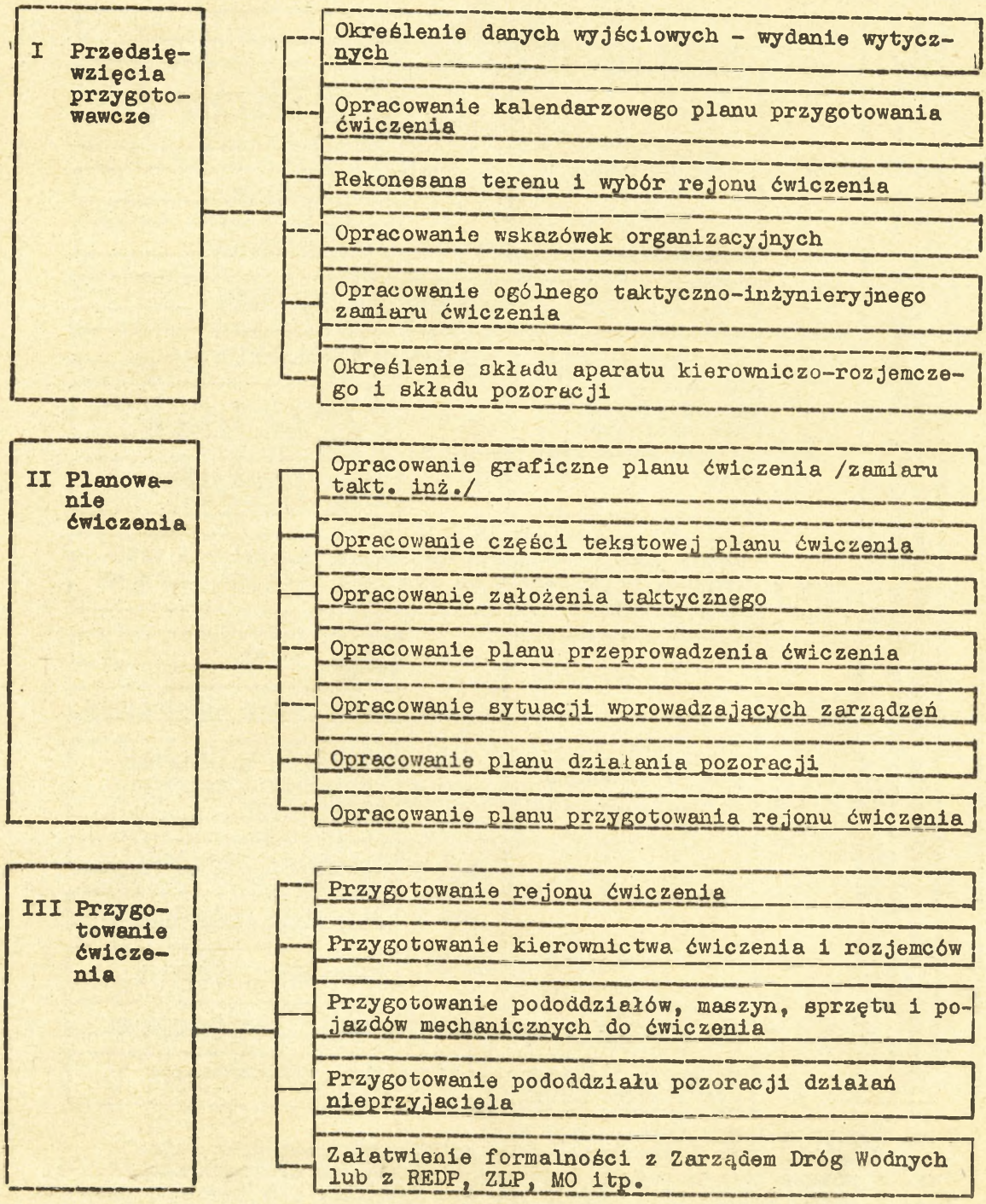
- jednostronne
- dwustronne

Uwagi: x/ ćwiczenia programowe na polecenie przełożonych mogą posiadać ponadto charakter ćwiczeń: pokazowych lub eksperymentalnych /doświadczalnych/ względnie instruktorsko-metodycznych w pododdziałach szkolnych;

xx/ dotyczy tylko plutonów specjalistycznych np. plutonu inżynieryjno-drogowego, plutonu minowania i niszczeń itp.

Załącznik nr 2

KOLEJNOŚĆ PRACY KIEROWNIKA-AUTORA ĆWICZENIA W ZAKRESIE OPRACOWYWANIA I PRZYGOTOWANIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNEGO.

Załacznik nr 3

SCHEMATYCZNY UKŁAD TREŚCI ORAZ KOLEJNOŚĆ OPRACOWYWANIA PLANU PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNEGO

/Dotyczy ćwiczeń od szczebla bsap wzwyż/

Plan przeprowadzenia ćwiczenia

Opracowuje się graficznie na mapie /od szczebla batalionu wzwyż/ lub też w formie planu konspektu na niższych szczeblach dowodzenia. Ewentualnie można opracować pozycje 1 - 6 graficznie, a 7 - 9 tekstowo.

- 1 - Temat ćwiczenia
- 2 - Cele szkoleniowe
  - a - Dla sztabu
  - b - Dla pododdziałów wg specjalności
  - c - Dla oficerów
  - d - Dla podoficerów
- 3 - Metoda przeprowadzenia ćwiczenia
- 4 - Czas i miejsce przeprowadzenia ćwiczenia
- 5 - Skład pododdziałów biorących udział w ćwiczeniu
  - a - Ćwiczących w tej liczbie i wspierających
  - b - Pozorujących działanie nieprzyjaciela
- 6 - Etapy przeprowadzenia ćwiczenia, zagadnienia szkoleniowe poszczególnych etapów i czas przeznaczony na ich przerobienie
- 7 - Tok przeprowadzenia ćwiczenia
  - a - Czas
  - b - Zagadnienia szkoleniowe
  - c - Działanie kierownika ćwiczenia i aparatu rozjemczego
  - d - Działanie pozoracji
  - e - Działanie pododdziałów
  - f - Działanie rozjemców
- 8 - Zarządzenie bojowe zabezpieczenia inżynieryjnego
- 9 - Sytuacje taktyczno-inżynieryjne wprowadzające /wg etapów ćwicz./

x. U góry w lewym rogu podaje się: stopień, imię i nazwisko osoby zatwierdzającej oraz datę.

xx. W prawym górnym rogu podaje się "Tajne", nr egzemplarza.

xxx. W lewym dolnym rogu podaje się kto wykonał, kto kreślił, poz. w ks. ewid., oraz datę wykonania.

xxxx. W prawym dolnym rogu podaje się stopień, imię i nazwisko kierownika ćwiczenia lub autora ćwiczenia.

Załącznik nr 4

DOWÓDZTWO 10 DZ
Dnia ..... 1971 r.

T A J N E
Egz.nr ....

ROZKAZ ORGANIZACYJNY nr 01/71

Dot.: organizacji i przeprowadzenia ćwiczenia z 1 batalionu saperów

Zgodnie z kalendarzowym planem szkolenia 1 DZ na rok 1971, w dniach od 17.05. do 18.05.1971 zostanie przeprowadzone przez sztab 1 DZ jednostronne ćwiczenie taktyczno-inżynieryjne z pozorowanym nieprzyjacielem na temat: "DZIAŁANIE BATALIONU SAPERÓW W ZABEZPIECZENIU NATARCIA DYWIZJI".

W celu właściwego zorganizowania i przeprowadzenia ćwiczenia

r o z k a z u j ę :

1. Na ćwiczenia wyprowadzić 1 bsap w pełnym składzie osobowym i z wyposażeniem wg etatu nr 010/71.
2. Ćwiczeniem będę kierował osobiście.
3. W skład kierownictwa ćwiczenia i aparatu rozjemczego wyznaczam oficerów - jak załącznik nr 1.
3. Dla potrzeb ćwiczenia zorganizować inżynieryjną pozorację pola walki. Pododdział pozoracji wydzielić z kompanii saperów 10 pz. Na kierownika pozoracji wyznaczam dowódcę kompanii saperów 10 pz.
4. Na okres ćwiczeń 1 bsap przemianować na 20 bsap 10 DZ.
5. Dowódca 1 bsap:
   - do dnia 15.05.1971 r. doprowadzić do pełnej sprawności technicznej pojazdy mechaniczne oraz sprzęt inżynieryjny;
   - szkolenie kadry oraz pododdziałów, ukierunkować na zagadnienia związane z ćwiczeniem zwracając szczególną uwagę na środki ostrożności i warunki bezpieczeństwa;
   - do dnia 1.05. przedstawić do sztabu dywizji zapotrzebowanie na mapy i środki materiałowo-technicznego zabezpieczenia;

- na ćwiczenia zabrać zapas: żywności na 3 dni, MPS na 200 km, środki pozoracji wg zapotrzebowania dowódcy pododdziału pozoracji.

6. Szefowie służb wg swoich kompetencji udzielić wszechstronnej pomocy dowódcy 1 bsap w zakresie sprawnego zabezpieczenia przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.
7. Szef saperów dywizji w dn. 10.05. przeprowadzić instruktaż z aparatem rozjemczym i dowódcą pozoracji.
8. Na okres ćwiczenia ustala następujący ubiór i znaki rozpoznawcze:
   a/ kierownictwo i aparat rozjemczy - ubiór polowy i broń osobista;
      - oficerowie kierownictwa: biała opaska z literą "K" na lewym przedramieniu;
      - oficerowie aparatu rozjemczego: biała opaska z literą "R" na lewym przedramieniu;
   b/ wojska ćwiczące - ubiór polowy, broń, maski p.gaz., hełmy;
   c/ samochody kierownictwa ćwiczenia na przedniej szybie z prawej strony kwadrat biały o wymiarach 15 x 15 cm z literą "K", samochody rozjemców z literą "R".
9. Wyznaczeni oficerowie aparatu rozjemczego zameldują się w dniu 15.05.71 do godz. 8.00 w sztabie dywizji.
10. Pełną gotowość do ćwiczeń osiągnąć do 15.00 15.05.71.

Załączniki:

1. Skład kierownictwa i aparatu rozjemczego.
2. Plan przygotowania kierownictwa ćwiczenia i aparatu rozjemczego do ćwiczeń 1 bsap 1 DZ.

DOWÓDCA 1 DZ

. . . . . .

Załącznik nr 5

/WARIANT/

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNE SZEFOSTWA WOJSK INŻYNIERYJNYCH OW DLA PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA TAKTYCZNO-INŻYNIERYJNEGO Z PODODDZIAŁAMI I SZTABEM ABSap

1. Zgodnie z kalendarzowym Planem Szkolenia Szefostwa Wojsk Inż. OW w pierwszej połowie kwietnia z udziałem sztabu brygady oraz 1 bsap i parku przepraw, zostaną przeprowadzone ćwiczenia taktyczno-inżynieryjne. Czas trwania ćwiczeń 3-4 dni. Kierownikiem ćwiczenia będzie Zastępca Szefa Wojsk Inż. OW.

   Skład grupy aparatu kierowniczo-rozjemczego oraz niezbędne dla niego środki transportu i łączności zostaną określone w dodatkowym zarządzeniu.

2. W ćwiczeniach weźmie udział 100% stanu osobowego i etatowego sprzętu 1 bsap i parku przepraw oraz grupa oficerów sztabu brygady.
   Na okres ćwiczeń obowiązuje cały stan ćwiczących, ubiór polowy i broń etatowa.

3. W celu przygotowania kadry pododdziałów i sprzętu do ćwiczeń polecam przeprowadzić:
   - z oficerami sztabu brygady trening sztabowy na temat: "Działanie GPM w zabezpieczeniu operacji zaczepnej armii";
   - z oficerami batalionu seminarium na temat: "Urządzanie przepraw mostowych w warunkach obustronnego użycia broni jądrowej";
   - z całym stanem osobowym ćwiczących pododdziałów przerobić zagadnienia związane z przestrzeganiem przepisów bezpieczeństwa i środków ostrożności w czasie urządzania przepraw oraz omówić sposoby zapobiegania wypadkom nadzwyczajnym, powstawaniu szkód w mieniu wojskowym i społecznym;
   - z kierowcami pojazdów mechanicznych przeprowadzić zajęcia, na których omówić zasady jazdy kolumną w warunkach ograniczonej widoczności oraz przepisy ruchu drogowego;

- orientacyjny przebieg pojazdów mechanicznych w ćwiczeniu 200 km na samochód;
- przygotować po 150 naboi ćwiczebnych do pmk, 10 rakiet czerwonych, żółtych i niebieskich, 15 petard na kompanię saperów.

4. Zorganizować i przeszkolić grupę regulacji ruchu w składzie 10 saperów + 1 podoficer zawodowy.

5. Do przeprowadzenia rozpoznania skażeń przewidzieć w batalionie 1 nieetatowy patrol rozpoznawczy, który wyposażyć w niezbędny sprzęt i przeszkolić w jego obsługiwaniu.

6. Podczas ćwiczeń przewidzieć wydawanie gorącej strawy 3 razy w ciągu doby. Wyżywienie kadry oraz oficerów z grupy kierowniczo-rozjemczej z kuchni polowej.

7. Dla dowodzenia pododdziałami w czasie ćwiczenia stosować ćwiczebne tabele rozmównicze oraz tabele sygnałów umówionych. Tabele kryptonimów osób funkcyjnych opracować we własnym zakresie.
Rodzaje map i sposób ich kodowania zostaną określone w terminie późniejszym.

8. Na dzień 1.04.70 przedstawić do Szefostwa Wojsk Inżynieryjnych OW meldunek stanu bojowego ludzi i sprzętu biorących udział w ćwiczeniu.

SZEF WOJSK INŻYNIERYJNYCH OW

. . . . . .

/Wariant/

Załącznik nr 6

"ZATWIERDZAM"
DOWÓDCA 1 ABSap
. . . . . .
Dnia . . . 1970 r.

P L A N

przeprowadzenia rekonesansu do ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego z bid 1 ABSap

CEL: - ustalić w terenie rejony ześrodkowania pododdziałów oraz miejsca wykonywania zadań w czasie ćwiczenia;
- określić charakter i kolejność wykonywania prac związanych z urządzeniem rejonu ćwiczeń;
- sprecyzować koncepcję taktyczno-organizacyjną ćwiczenia.

Rejon rekonesansu: OLESZNO - KONOTOP - ŻOŁĘDOWO.

Skład grupy rekonesansowej: Zca dcy brygady ds. liniowych;
st.pomoc. szefa sztabu ds operacyjnych;
st. pomoc. szefa sztabu ds rozpoznania;
drużyna rozpoznania z komp.dowodzenia BSap.

Wyjazd grupy sprzed bloku sztabu 25.03.70 r. godz. 8.15.

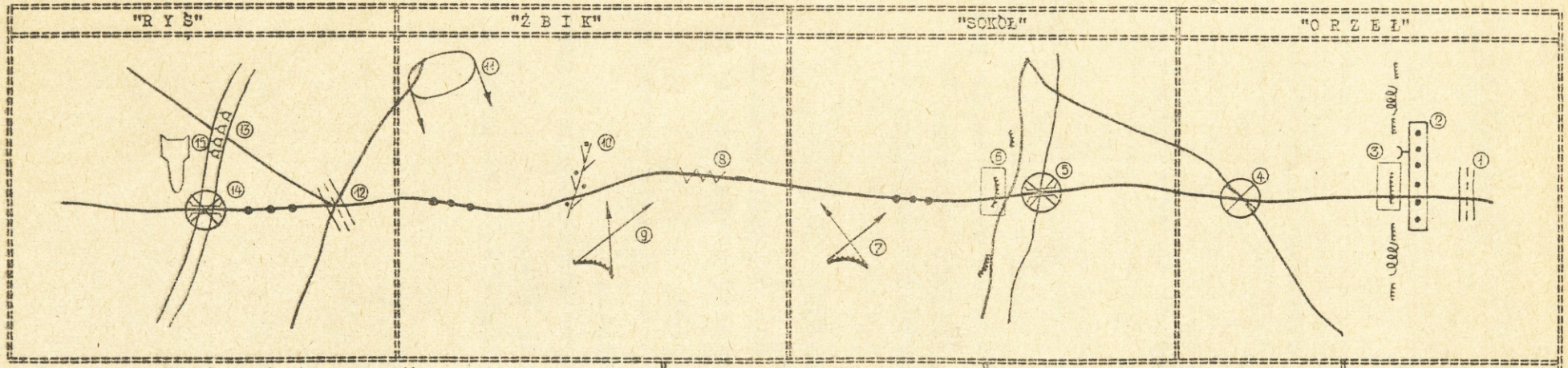
Środki transportu:

GAZ - 69 - 1 szt.
STAR - 66 - 1 szt.

Załącznik nr 7

PLAN POZORACJI

do ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego z 1 bsap nt. "Działanie bsap w zabezpieczeniu inżynieryjnym natarcia dywizji".

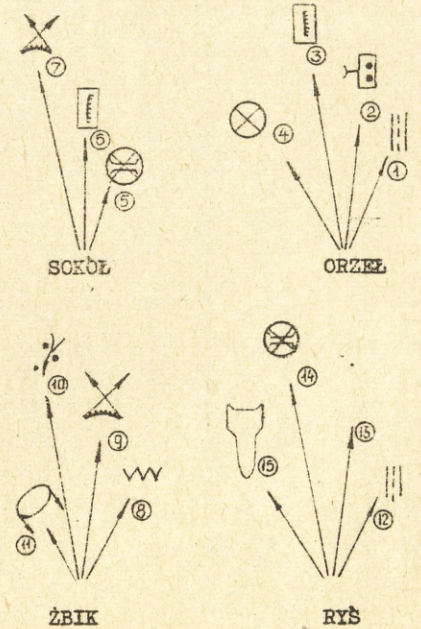
A. Przedsięwzięcia pozoracji

Rubież /obiekt/ pozoracji	Rodzaj przedsięwzięcia	Środki pozoracji	Kto wykonuje	Kryptonim	Nr pola ogniowego /rad./	Czas pozoracji
Rubież wejścia do walki	-rów przeciwczołg. -ogień art. -lej na drodze -pole min. kierowane	Mat.wyb. - 0,5 t Mat.wyb. - 1,5 kg Mat.wyb. - 100 kg Miny ppanc - 50 szt.	Gr.ogniowa Grupa minerska	ORZEŁ	1-4	40'
Walka o opanowanie II pozycji obrony npla	-zniszczenie 1 przęsła mostu; -ogień art. -zaminowany odcinek drogi -ogień z broni maszynowej npla.	Mat.wyb. - 0,1 t Mat.wyb. -0,75 kg Miny TMDB -20 szt. Naboje do kbkAK -50 szt.	Grupa ogniowa Grupa minerska	SOKÓŁ	5-7	60'
itd.						

B. Sygnały dowodzenia

Sygnał	Radiowy	Wzrokowy rakieta
Zatrzymać ćwiczących	011	zielona
Pozorować ogień broni maszynowej	012	czerwony dym
Pozorować ogień art.	013	czarny dym
Pozorować uderz.lotnic.	014	żółta
Wybuch jądrowy	015	2 czerwone
Pozoracja obrony npla	016	2 białe
Działanie gr. dywersyjnych nieprzyjaciela	017	2 niebieskie
Zniszczyć most	018	1 czerw.
Wysadzić ładun na drodze	019	2 żółte
Przejść na następną rubież	020	3 białe
Przyspieszyć tempo pozor.	021	3 białe

C. Schemat kierowania wysadzaniem

D. Legenda

- kierowane pole minowe
- rów p.czołgowy
- ogień artylerii
- kier.przesuwania się obłoku promieniotwór.
- zniszczony most
- zaminowana zawała leśna
- działanie grupy dywersyjnej
- lej na drodze
- zniszczony odcinek drogi
- zaminowany odcinek drogi
- zaminowany odcinek rzeki

52

PRZEBIEG I TREŚĆ REKONESANSU

Punkty pracy	Czas pracy	T r e ś ć
Nr 1 pkt. tryg. 210,5	9.00-9.30	Rozpoznać drogi dojazdu do rejonu wyjściowego do ćwiczeń. Ustalić rejony rozmieszczenia pododdziałów batalionu i sztabu oraz możliwości wykonywania w nich prac fortyfikacyjnych
Nr 2 pkt. tryg.181,0	10.00-11.00	Określenie warunków wysadzenia ładunków MW celem wykonania legi na drodze oraz ustawienia grup min.
Nr 3 most na szosie przy jeź. W.WIRY	11.30-12.10	Uzgodnienie tła taktyczno-inżynieryjnego. Ustalenie sposobu zaminowania dojazdu, wytyczenia i urządzenia dojazdów oraz budowy mostu niskowodnego.
Nr 4 skrzyżowanie dróg /0741/	12.25-13.00	Ustalenie możliwości wykonania objazdu planowanego do zniszczenia węzła drogowego. Wytyczenie dróg na przełaj. Ustalenie miejsca rozmieszczenia zawał i barykad oraz ustalenie przebiegu odcinka rowu przeciwczołgowego. Rozpoznanie miejsca pod budowę mostu na rzece DRAWA.Ustalenie rejonu rozwinięcia środków zabezpieczenia.
	13.00-14.00	Powrót do obozu

Uwaga: Do planu załącza się mapę na której nanosi się umiejscowione i uzgodnione w czasie rekonesansu rejony ześrodkowania, drogi dojazdu oraz miejsca wykonywania zadań inżynieryjnych.

KIEROWNIK ĆWICZENIA

Załącznik nr 8

"ZATWIERDZAM"

. . . . . .

/stopień, imię i nazwisko/

Data " " ..... 19 .. r.

P L A N

przeprowadzenia kompanijnego ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego z 1 ksap 99 bsap.

TEMAT: działanie kompanii saperów jako OZap - w natarciu dywizji.

CELE SZKOLENIOWE:

a/ sprawdzić gotowość bojową kompanii w zakresie minowania manewrowego oraz niszczenia dróg i mostów w toku walki;

b/ doskonalić dowódcę kompanii oraz dowódców plutonów w ocenie sytuacji taktycznej, w podejmowaniu decyzji i dowodzeniu kompanią w toku działań bojowych;

c/ dać praktykę podoficerom w dowodzeniu drużynami i zespołami podczas minowania manewrowego oraz wykonywania niszczeń dróg i obiektów drogowo-mostowych w czasie natarcia;

d/ doskonalić plutony w działaniu w ramach kompanii podczas wykonywania minowania manewrowego i niszczeń na polu walki.

CZAS: 4.00 - 22.00 20.8.

METODA: Ćwiczenie praktyczne w terenie.

SKŁAD SZKOLONYCH: 1 komp. sap. w etatowym składzie.

PRZYDZIAŁ KILOMETRÓW: po 100 km na samochód /transporter/.

ZABEZP. MAT. ĆWICZEŃ: PMR-3 szt., transporterów SKOT-3 szt., samoch. osob.-teren. - 1 szt., samoch. ciężar.-teren. - 6 szt., miny TM-53 - 1653 szt., mat.wyb. - 500 kg, radiostacja R-105 - 2 szt., Rdst R-126-10 szt., kuchnia polowa - 1 szt.komplet do oznakowania dróg i pól minowych, amunicja ślepa, rakiety sygnałowe, formularze pól minowych,mapy w skali 1:100 000 rejonu ćwiczeń.

PRZEBIEG ĆWICZENIA

Czas astronomiczny	Zagadnienia szkoleniowe	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Czynności pozoracji	Czynności rozjemców	Uwagi

I. ETAP ĆWICZENIA - SPRAWDZENIE GOTOWOŚCI ALARMOWEJ KOMPANII

Czas trwania 2 gódz. /4.00-6.00/

/Treść etapu/

II. ETAP ĆWICZENIA - DZIAŁANIE KOMP. W TRAKCIE WYKONYWANIA POSTAWIONYCH ZADAŃ

Czas trwania 5 godz. /7.00-12.00/

/Treść etapu/

III. ETAP ĆWICZENIA - MANEWR KOMPANII DO DZIAŁANIA NA DRUGIM KIERUNKU

Czas trwania 5 godz. /13.00-18.00/

/Treść etapu/

IV. ETAP ĆWICZENIA - ZWALCZANIE GRUP DYWERSYJNYCH NIEPRZYJACIELA I MARSZ UBEZPIECZONY KOMPANII DO KOSZAR

Czas trwania 3,5 godz./18.30-22.00/

/Treść etapu/

Załącznik nr 9

"ZATWIERDZAM"
DOWÓDCA . . . . . .
Dniá . . . . . .

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. 40852

PLAN OMÓWIENIA

przeprowadzonego ćwiczenia taktyczno-inżynieryjnego

TEMAT: Działanie bsap DZ w zabezpieczeniu inżynieryjnym natarcia dywizji.

C E L: Wykazać specyfikę działania bsap w zabezpieczeniu inżynieryjnym natarcia dywizji:
- wykazać na tle przeprowadzonego ćwiczenia wpływ właściwej organizacji zabezpieczenia inżynieryjnego na tempo działań dywizji;
- wykazać dodatnie i ujemne strony rozwiązań przyjmowanych przez ćwiczących w toku ćwiczenia oraz wskazać na sposoby uniknięcia tych błędów w przyszłości;
- na bazie przeprowadzonego ćwiczenia postawić przed dowódcą i sztabem bsap zadania do realizacji w toku dalszego szkolenia.

MIEJSCE: Sztab 29 bsap.

CZAS: 8.00 - 10.00 20.05.71.

Lp.	Czas	Zagadnienia do omówienia	Kto omawia
1.	8.00-8.30	Temat, cele i zagadnienia szkoleniowe oraz myśl przewodnia ćwiczenia	Zca kierownika ćwiczenia
2.	8.30-9.00	Ocena pracy dowództwa i sztabu batalionu oraz pododdziałów	Zca kierownika ćwiczenia
3.	9.10-9.35	Nowe poglądy na zagadnienie użycia i działania bsap DZ w natarciu dywizji	Kierownik ćwiczenia
4.	9.35-10.00	Podsumowanie całości ćwiczenia: -stopień osiągnięcia założonych celów szkoleniowych; -ogólna ocena ćwiczących; -wytyczne do dalszego szkolenia; -termin usunięcia usterek oraz naprawy uszkodzonego sprzętu	Kierownik ćwiczenia

18201

KIEROWNIK ĆWICZENIA

40852